

LÜTFEN, arkadaş listenizi gruba davet edin...

Dijital Mürekkep (ücretsiz e-kitap)

Moliere - Hastalık Hastası

KİŞİLER

ARGAN, hastalık hastası.
BÉLINE, Argan'ın ikinci karısı.
ANGÉLIQUE, Argan'ın büyük kızı, Cléante'ın sevgilisi.
LOUISON, Argan'ın küçük kızı; Angélique'in kız kardeşi.
BÉRALDE, Argan'ın erkek kardeşi.
CLÉANTE, Angélique'i seven delikanlı.
MÖSYÖ DIAFOIRUS, hekim.
THOMAS DIAFOIRUS, oğlu; Angélique'le evlendirilmek isteniyor.
MÖSYÖ PURGON, Argan'a bakan hekim.
MÖSYÖ FLEURANT, eczacı.
MÖSYÖ BONNEFOI, noter.
TOINETTE, hizmetçi kız.

BİRİNCİ PERDE

SAHNE I

ARGAN.

Odasında, yalnız başına bir masanın önüne oturmuş, bir takım markalarla sayı sayarak eczacının hesap pusulalarını incelemekte (1), bir yandan da kendi kendine konuşmaktadır.

ARGAN - Üç iki daha beş eder; beş daha on eder; on daha yirmi eder; üç iki daha beş eder. "Keza şehri hâlin yirmi dördünde ahşâ ve em'a-yı âlîlerini telyin, tartib ve tefrih için müessir, müstahzır ve müleyyin bir tenkiyecik." (2) Şu bizim eczacı Mösyö Fleurant'ın hoşlandığı bir yönü varsa, o da hesap pusulalarını hep böyle pek incelikli bir dille yazmasıdır. "Ahşâ ve em'a-yı âlîleri, bir buçuk frank." Evet ama Mösyö Fleurant, yalnızca incelikle iş bitmez, biraz da insafı olmalı, derilerini yüzer gibi hastaları soymamalı. Bir tenkiye bir buçuk frank. Ben bu işe gelemem, size bunu daha önce de söylemişim. Siz zaten öteki pusulanızda bir frank yazmıştınız; eczacı kısmının bir frank dediği de, aslında elli santimdir; işte elli santim. "Keza yevm-i mezkûrda batn-ı esfel-i âlîlerini tanzif ve gasl ü tathir zımında reçete mucibince katmerli mâcun-ı yekta, râvenr, asel-i verdi vesaireden mürekkep şiddetli bir tenkiye-i müessire, bir buçuk frank." (3) İzin verirseniz, elli santim. "Keza yevm-i mezkûr akşamı zât-ı âlîlerini uyutabilmek üzere tertip edilen muhaddir ve münevvim bir gülâb-ı kebedi, bir frank yetmiş beş santim." (4) İşte buna diyecek yok, bu ilaç beni iyi uyuttu. Elli santim, elli santim daha bir frank, seksen yedi buçuk santim. (5) "Keza, mâh-ı cârfinin yirmi beşinci günü safra-yı âlîlerini tahliye ve ihraç için Mösyö Purgon'un reçetesi mucibince taze

hint hıyarı, sinâmeki ve sâireden mürekkep müşhil ve mukavvî bir devâ-yı şâfi, dört frank." (6) Aman Mösyö Fleurant, alay mı ediyorsunuz Tanrı aşkına! Hastaları soyup öldürmemeli; hem yaşatmalı, hem sayelerinde yaşamalı. Mösyö Purgon reçetesine dört frangı da yazmadı ya! Haydi bunu da sayalım sayalım da, cabadan üç frank sayalım. Onun da yarısı tam bir buçuk frank eder. "Keza yevm-i mezkûrda istirahat-i âlîlerini temin için müsekkin ve kâbiz bir menku, bir buçuk frank." (7) Âlâ... Bu da yetmiş beş santim. "Keza, şehri hâlin yirmi altıncı günü gazât-ı âlîlerinin def ü ihracı zımnında dâfi-ür-rîh bir hokne, bir buçuk frank." (8) Hayır, elli santim, Mösyö Fleurant. "Keza yevm-i mezkûr akşamı berveç-i bâlâ ihtikan-ı âlîlerinin tekrarı, bir frank." (9) Elli santim, Mösyö Fleurant! "Keza mâh-ı cârînin yirmi yedinci günü zât-ı âlîlerini bir an evvel helâya sevk ile ahlât-ı fasîdelerini def ü tarda mahsus bir devây-ı müessir, üç frank." (10) Pek iyi, bir buçuk frank; sizi böyle insafılı gördükçe içim açılıyor. "Keza şehri hâlin yirmi sekizinci günü mübarek kanınızı taltif, tasfiye, tâdil ve tefrih için bir içim musaffâ şekerli şurutka, bir frank." (11) Ona da eyvallah, ama elli santim. "Keza reçetesi mûcibince on iki habbe panzehir taş ile, kebbat, nar vesaire şuruplarından mâmûl edviye-i vâkiyeden bir porson kordiyal, beş frank." (12) Aman Mösyö Fleurant, rica ederim, öyle yüksekte atıp tutmayın! Siz böyle davranırsanız, artık kimse hasta olmak istemez; gelin dört frankla yetinin; onun da yarısı, tam iki frank. Üç iki daha beş eder; beş daha on eder; on daha yirmi eder. Toplam altmış üç frank yirmi iki buçuk santim. Bu duruma göre bu ay içinde ben bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi ve toplam sekiz ilaç almış ve bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir ve toplam on iki tenkiye yaptırmışım; oysa geçen ay, on iki ilaçla yirmi tenkiye tutmuştu. Onun için bu ay kendimi geçen ayki kadar iyi bulmayışıma şaşmam. Bu durumu Mösyö Purgon'a anlatayım da, artık bu işe bir düzen versin. Haydi, şunları kaldırın. Ne o, kimse yok mu? Ne kadar söylesem yararsız, beni hep böyle yalnız bırakırlar; bunları burada tutmanın yolu yok. (Adamlarını çağırmak için çingirak çalar.) İşitmiyorlar; benim çingırağın da sesi iyi çıkmıyor ki! Şingir, şingir, şingir, işin yoksa çal. Şingir, şingir, şingir... Hepsi sağır... Toinette! Şingir şingir, şingir... Ha çalmışım, ha çalmamışım. Hay köpeğin kızı, hay kaltak! Şingir, şingir, şingir, çıldıracağım geliyor. (Artık çingirak çalmaz, haykırır.) Şingir da şingir, şingir da şingir, şingir. Hay leşin çıksın da cehennem dibine git! Hiç böyle zavallı bir hasta yapayalnız bırakılır mı? Şingir da şingir, şingir da şingir, şingir, şingir... Ne acınacak hal! Şingir, şingir, şingir da şingir, şingir da şingir. Aman Tanrım, öleceğim de kimsenin haberi olmayacak. Şingir da şingir, şingir da şingir, şingir da şingir!

SAHNE II

TOINETTE, ARGAN.

TOINETTE - (Odaya girerken.) Geliyorum.

ARGAN - Hay rezil, hay kaltak!

TOINETTE - (Başını bir yere çarpmış gibi yaparak.) Hay aceleniz de çıksın! Ortalığı öyle gürültüye boğuyorsunuz ki yetişeyim derken başımı pencere kepenginin köşesine çarptım!..

ARGAN - (Öfkeyle.) Seni hain, seni...

TOINETTE - (Sözünü kesip bağırmasına engel olmak için yeniden sızlanarak.) Ah!

ARGAN - Tam bir...

TOINETTE - Of!

ARGAN - Tam bir saattir...

TOINETTE - Ay!

ARGAN - ...beni yapayalnız...

TOINETTE - Vay!

ARGAN - Kes sesini de seni azarlayayım, kaltak!

TOINETTE - Öyledir doğrusu, ya, ben kafamı patlatayım da siz de üstelik beni azarlayın!

ARGAN - Senin yüzünden boğazım yırtıldı, geberesi!

TOINETTE - Sizin yüzünüzden de benim kafam yarıldı; fit olduk, yani ödeştik.

ARGAN - Ne dedin aşifte?..

TOINETTE - Azarlarsanız, ağlarım.

ARGAN - Sen beni bırakıp savuşursun, ha, hain?..

TOINETTE - (Yine sözünü kesmek için.) Ooof!

ARGAN - Rezil! Üstelik bir de...

TOINETTE - Ah!

ARGAN - Olur şey değil! Demek azarlayıp hıncımı da almamalıyım, ha?

TOINETTE - İstedığınız kadar azarlayın, vız gelir.

ARGAN - Ağzımı açtıkça sözümü kesiyor, azarlatmıyorsun, edepsiz!

TOINETTE - Sizin içiniz azarlamakla rahat ediyorsa, benim içim de ağlamakla rahat ediyor... Herkes kendisini düşünür... ah!

ARGAN - Eh, ne yapalım, bunu da sineye çekeceğiz! Kaldır şunu, aşifte, kaldır. (Argan iskemlesinden kalkar.) Nasıl, bugünkü tenkiyem iyice etkisini göstermiş mi?

TOINETTE - Tenkiyeniz mi?

ARGAN - Evet, Safram iyi sökmüş mü?

TOINETTE - Vallahi ben öyle şeylere karışmam; ona burun sokmak Mösyö Fleurant'a düşer: çünkü çıkarı onda.

ARGAN - Bir az sonra yine tenkiye yapacağım; söyle de sıcak su bulundurmayı unutmasınlar.

TOINETTE - O Mösyö Fleurant olacakla öteki Mösyö Purgon olacak, sizin vücudunuzla istedikleri gibi oynayıp duruyorlar; onlar sizi sağmal inek yapmışlar! Şunları bir görsem de sorsam; acaba hastalığınız neymiş ki bu kadar ilaç veriyorlar?

ARGAN - Sus, bilgisiz karı; tıbbın buyruklarını denetlemek senin haddindi sanki! Haydi, sen git, kızım Angélique'i bana yolla, ona bir diyeceğim var.

TOINETTE - İşte, bilmiş gibi geldi.

SAHNE III

ANGÉLIQUE, TOINETTE, ARGAN.

ARGAN - Gel, kızım Angélique, gel; tam zamanında geldin; ben de sana bir şey söylemek istiyordum.

ANGÉLIQUE - Buyurun, dinliyorum babacığım.

ARGAN - (Oturaklı iskemleye koşarak.) Biraz dur. (Toinette'e.) Bana bastonumu verin. Şimdi gelirim.

TOINETTE - (Alay ederek.) Çabuk olun efendim, çabuk olun; her işimiz tamamdı da bir Mösyö Fleurant'ın lazımlığı eksikti!

SAHNE IV

ANGÉLIQUE, TOINETTE.

ANGÉLIQUE - (Bitkin bir bakışla bakıp, gizli bir şey söylemek ister gibi.) Toinette!

TOINETTE - Ne var?

ANGÉLIQUE - Biraz bana bak.

TOINETTE - Bakıyorum işte.

ANGÉLIQUE - Toinette!

TOINETTE - Peki, "Toinette", "Toinette", onu anladık; üst tarafı?

ANGÉLIQUE - Neden söz etmek istediğimi hiç sezmiyor musun?

TOINETTE - Eh, biraz sezer gibi oluyorum. Sanırım şu bizim genç âşıktan. Aslına bakarsanız, tam altı gündür hep ondan söz edip duruyoruz; siz her saat ondan söz etmezseniz, içiniz rahat etmiyor.

ANGÉLIQUE - Bunu bildiğine göre, niçin sen benden önce o konuyu açıp da beni bin dereden su getirerek kapı yapmak sıkıntısından kurtarmıyorsun?

TOINETTE - Siz zaman bırakmıyorsunuz ki... Bir dakika dilinizden düşürmezseniz, artık sizden önce söz etmeye olanak mı kalır?

ANGÉLIQUE - Ne saklayayım, ne kadar söz etsem yine doymuyorum; sana yüreğimi açmak için hiçbir fırsatı da kaçırmak istemiyorum. Ama doğrusunu söyle, Toinette, sen benim bu duygumu yersiz mi sayıyorsun?

TOINETTE - Ne münasebet!

ANGÉLIQUE - Bu tatlı duygulara kapılmakta haksız mıyım?

TOINETTE - Ben öyle bir şey demedim.

ANGÉLIQUE - Onun bana karşı duyduğu ateşli aşkı gösteren o tatlı dillerle kanıtlara karşı, ben taş gibi duygusuz mu kalayım?

TOINETTE - Tanrı esirgesin!

ANGÉLIQUE - Söyle bakayım, şu bizim tanışmamıza yol açan o umulmaz serüveni sen de benim gibi Tanrı'nın bir armağanı, yazgının bir cilvesi saymaz mısın?

TOINETTE - Öyle, evet.

ANGÉLIQUE - Onun beni hiç tanımadan savunmaya kalkışmasını, kibar beylere yakışacak çok ince bir davranış bulmaz mısın?

TOINETTE - Öyle, evet.

ANGÉLIQUE - Bundan daha incelikli bir davranış olamayacağını kabul etmez misin?

TOINETTE - Etmez olur muyum!

ANGÉLIQUE - Üstelik de bütün bunları son derece incelikle yaptığını da açıkça söylemez misin?

TOINETTE - Söylemez olur muyum!

ANGÉLIQUE - Çok yakışıklı adam, değil mi Toinette?

TOINETTE - Elbette.

ANGÉLIQUE - Duruşu davranışı ne iyi, değil mi?

TOINETTE - Bundan kuşku mu duyuyorsunuz?

ANGÉLIQUE - Her davranışında olduğu gibi, her sözünde de bir incelik var, değil mi?

TOINETTE - Kesinlikle.

ANGÉLIQUE - Dünyada onun bana söylediği sözlerden daha ateşli söz olamaz, değil mi?

TOINETTE - Sanırım olamaz.

ANGÉLIQUE - Tanrı'nın esinlediği bu karşılıklı aşkı taşıyan yüreklerimizin birbirlerine duyduğu tatlı coşkunluklara engel olan şu baskı altındaki yaşam ne korkunç, değil mi? (13)

TOINETTE - Haklısınız, korkunç.

ANGÉLIQUE - Öyle ama, Toinetteciğim, acaba o beni gerçekten, söylediği gibi çok seviyor mu dersin?

TOINETTE - Vallahi, böyle şeyler bana biraz karışık gelir. Aşkın yapmacığı içten olanına öyle benzer ki, birbirinden ayırt edilemez; ben bu gönül oyununda ne büyük oyuncular gördüm!

ANGÉLIQUE - Aman ne diyorsun, Toinette? Ah, aşkını öyle bir anlatışı var ki, bana doğruyu söylememiş olamaz.

TOINETTE - Sanırım, bunu yakında anlarsınız; dünkü notunda sizi resmen istemeye karar verdiğini yazması, sözlerinin doğru olup olmadığını gösteren kestirme yol demektir. Bundan iyi kanıt olamaz.

ANGÉLIQUE - Ah, Toinette, eğer o da beni aldatırsa, artık ömrümde hiçbir erkeğe inanmam.

TOINETTE - Aman, babanız geliyor.

SAHNE V

ARGAN, ANGÉLIQUE, TOINETTE.

ARGAN - (İskemlesine oturarak.) Şöyle gel bakayım kızım! Sana, sanırım hiç beklemediğin bir haber vereceğim. Seni birisine istiyorlar. Ne o? Gülüyor musun? Öyledir ya, evlenmenin sözü bile hoştur; hele kızlar için bundan tuhaf şey olamaz. Ah! Doğa, doğa! Belki de, öyle görüyorum ki, sana evlenmek isteyip istemediğini sormaya bile gerek yok, kızım.

ANGÉLIQUE - Her ne buyursanız uymayı görev bilirim, babacığım.

ARGAN - Böyle söz dinleyen bir kızım olduğuna doğrusu çok hoşnutum. Öyleyse sorun çözümlendi... ben söz verdim.

ANGÉLIQUE - Her buyruğunuza körü körüne uymak boynumun borcudur, babacığım.

ARGAN - Üvey analık bu ya, karım benden, hem senin, hem de küçük kardeşin Louison'un rahibe olmanızı sağlamamı istiyordu; öteden beri akli buna takılmış kalmıştı.

TOINETTE - (Yavaşça.) Hınzır karının kim bilir ne hesapları vardır.

ARGAN - O bir türlü bu evlenmeye razı olmak istemiyordu; ama ben ona söz geçirdim, hem öbür tarafa da söz verdim.

ANGÉLIQUE - Ah, babacığım bana yaptığınız iyiliklere öyle minnet duyuyorum ki!

TOINETTE - Doğrusu buna ben de sevindim; sizin bütün ömrünüzde yaptığınız en doğru iş, bu iş.

ARGAN - Adamı daha görmedim; ama görünce hem benim hoşnut olacağımı, hem senin hoşlanacağını söylediler.

ANGÉLIQUE - Elbette hoşnut olursunuz, babacığım.

ARGAN. - Nasıl! Sen gördün mü?

ANGÉLIQUE - Bu işi onaylamanızdan yüreklenerek size içimi açabileceğim için, artık ne saklayayım: Doğrusunu isterseniz, biz bundan tam altı gün önce, bir raslantıyla tanışmıştık; size yapılan başvuru, bizim işte bu ilk raslaşmamızdan sonra birbirimize karşı duyduğumuz ilginin sonucudur.

ARGAN - Onlar bana bundan söz etmediler; ama ben şimdi daha hoşnut oldum; sanırım bu işin böyle

oluşu daha iyi; yakışıklı, aslan gibi bir delikanlı olduğunu söylüyorlar.

ANGÉLIQUE - Evet, babacığım.

ARGAN - Boyu bosu yerindeymiş.

ANGÉLIQUE - Elbette.

ARGAN - Yakışıklı adammış.

ANGÉLIQUE - Kuşkusuz.

ARGAN - Güzel bir yüzü varmış.

ANGÉLIQUE - Çok güzel.

ARGAN - Uslu ve soylu bir aile çocuğuymuş.

ANGÉLIQUE - Tümüyle.

ARGAN - Çok kibar adammış.

ANGÉLIQUE - En kibar adam.

ARGAN - Latince ve Yunanca'yı güzel konuşmuş.

ANGÉLIQUE - O mu, babacığım?

ARGAN - Evet. Sana söylemedi mi?

ANGÉLIQUE - Doğrusu söylemedi. Peki, size kim söyledi?

ARGAN - Mösyö Purgon.

ANGÉLIQUE - Mösyö Purgon onu tanıyor mu?

ARGAN - Amma da soru ha! Elbette tanınması gerek; yeğeni olur da tanımaz mı?

ANGÉLIQUE - Cléante Mösyö Purgon'un yeğeni mi?

ARGAN - Hangi Cléante? Ben seni isteyen adamdan söz ediyorum.

ANGÉLIQUE - Haa, evet!

ARGAN - Öyle ya! Mösyö Purgon'un yeğeni, yani eniştesi doktor Diafoirus'ün oğlu; çocuğun adı da Cléante değil, Thomas Diafoirus; biz bu evlenmeye bu sabah Mösyö Purgon bir, Mösyö Fleurant iki, bir de ben üç, üçümüz karar verdik; yarın da gelecekteki damadımı babası getirip bana tanıştıracak. Ne o? Birdenbire apışıp kaldın?

ANGÉLIQUE - Öyle görüyorum ki babacığım, siz birinden söz etmişsiniz, ben başkasını anlamışım.

TOINETTE - Aman efendim, siz bunca servet sahibi olduğunuz halde, nasıl olur da kızınızı bir doktora vermek istersiniz?

ARGAN - Vereceğim işte. Sen ne karışyorsun, aşifte, edepsiz karı?

TOINETTE - Aman Tanrı aşkına, birdenbire parlamayın! Anlamadan, dinlemeden azarlamaya başlıyorsunuz. Öfkemize kapılmadan, hep birlikte şu işin enini boyunu bir hesap etsek olmaz mı? Ha şöyle, soğukkanlılıkla konuşalım. Bir kez, siz ne amaçla böyle bir karar veriyorsunuz, lütfen söyler misiniz?

ARGAN - Benim amacım şu: Ben hasta, sakat bir adam olduğum için kendime bir doktor damat bulup hekimlerle hısım akraba olarak, hastalığıma karşı bilimin yardımını sağlamak; vücuduma gereken ilaçların kaynaklarını evimin içinde bulundurmak; böylece de istediğim kadar muayene olup reçete yazdırabilmek istiyorum.

TOINETTE - Ha şöyle, işte siz, kendinizce bir neden söylemiş oldunuz; bakın, böyle tatlı tatlı konuşup danışmak ne hoş oluyor. Ama efendim, şimdi biraz da elinizi vicdanınıza koyun da öyle söyleyin; siz gerçekten hasta mısınız?

ARGAN - Ne dedin sürtük, gerçekten hasta mıyım, ha? Demek ben gerçekten hasta değilmişim, öyle mi edepsiz?

TOINETTE - Öyleyse, pek iyi efendim, evet, siz hastasınız; bunun için kavga etmeyelim. Evet, siz çok hastasınız; işte artık bir diyeceğiniz kalmadı. Ama kızınız sizin için değil, kendisi için kocaya varacak. Kendi de hasta olmadığı için bir doktorla evlenmesine hiçbir gerek yok...

ARGAN - Ben kendim için onu doktora veriyorum; helal süt emmiş bir kız, babasının sağlığına yarayacak bir kocaya sevine sevine varır.

TOINETTE - Vallahi efendim, izin verirseniz size dostça bir öğütte bulunayım mı?

ARGAN. - Söyle bakalım, neymiş?

TOINETTE - Siz bu sevdadan vazgeçin.

ARGAN - Niçin, neden?

TOINETTE - İşte nedeni: Kızınız bu işe kesinlikle razı olmayacak.

ARGAN - Kesinlikle razı olmayacak mı?

TOINETTE - Hayır, olmayacak.

ARGAN - Benim kızım mı?

TOINETTE - Evet, sizin kızınız. Mösyö Diafoirus de, dünyanın bütün Diafoirusleri de ona vız gelir!

ARGAN - Ama onlar bana gerekli; hem bu çocuk sanıldığından çok daha yağlı bir kuyruk; Mösyö Diafoirus'un bu oğlundan başka varisi yok; fazla olarak Mösyö Purgon'un da çoluk çocuğu olmadığı için, o da bütün servetini yeğenine düğün armağanı olarak veriyor; unutmamalı ki Mösyö Purgon demek, tamı tamına sekiz bin frank geliri olan bir adam demek.

TOINETTE - Öylesine zengin olabilmek için, sanırım çok adam öldürmüş olmalı.

ARGAN - Babasının malı şöyle dursun, yalnızca bu sekiz bin frank gelir bile önemlidir.

TOINETTE - Vallahi efendim, bunların hepsi de iyi, güzel, ama ben yine döner dolaşır kendi dediğime gelirim. Söz aramızda kalsın ama, ben size kızınız için başka bir koca seçmenizi salık veririm: Sizin kızınız öyle "Madam Diafoirus" olacak kızlardan değil.

ARGAN - Ama ben öyle olmasını istiyorum.

TOINETTE - Yapmayın canım, öyle söylemeyin!

ARGAN - Ne demek! Öyle söyleyemim mi?

TOINETTE - Hayır, söylemeyin.

ARGAN - Neden söylemeyecekmişim sanki?

TOINETTE - Sonra size söylediği sözün anlamını bilmiyor derler.

ARGAN - Kim ne derse desin; ben sana benim verdiğim söz yerine gelmeli diyorum vesselâm!

TOINETTE - Hayır, sizin kızınız o adamla evlenmez.

ARGAN - Ama ben zorla evlendiririm.

TOINETTE - Evlenmez diyorum.

ARGAN - Ya evlenir ya da bir manastıra kapatırım.

TOINETTE - Siz mi?

ARGAN - Ben.

TOINETTE - Tamam!

ARGAN - Nasıl tamam!

TOINETTE - Manastıra falan kapatamazsınız.

ARGAN - Manastıra falan kapatamaz mıyım?

TOINETTE - Hayır.

ARGAN - Hayır mı?

TOINETTE - Hayır.

ARGAN - Al sana! İşte buna bayıldım doğrusu! Demek kızımı bir manastıra kapatmak istesem kapatamam, öyle mi?

TOINETTE - Hayır, diyorum size.

ARGAN - Kim engel olabilir?

TOINETTE - Siz, kendiniz!

ARGAN - Ben mi?

TOINETTE - Evet, siz; yüreğiniz dayanmaz.

ARGAN - Dayanır.

TOINETTE - Lâf onlar, lâf!

ARGAN - Lâf değil, işin doğrusu.

TOINETTE - Baba sevecenliği elinizi ayağınızı bağlar.

ARGAN - Ne bağlar, ne bir şey.

TOINETTE - Bir iki damlacık göz yaş, iki sarmaş bir dolaş, üstelik tatlı bir sesle de "Ah benim cici babacağım!" dedi mi, sizde hemen yelkenler suya iner.

ARGAN - Öyle şeyler bana vız gelir.

TOINETTE - O biraz zor!

ARGAN - Ben bildiğimden dönmem diyorum sana!

TOINETTE - Lâf!

ARGAN - Büyük söyleme; "Lâf" değil.

TOINETTE - Vallahi ben sizi bilmez değilim; sizin yüreğiniz iyidir.

ARGAN - (Öfkeyle.) Ben iyi yürekli değilim, istediğim zaman kötü yürekli olmasını da bilirim.

TOINETTE - Aman, yavaş efendim, hasta olduğunuzu unutup musunuz?

ARGAN - İşte kendisine kesin olarak buyuruyorum, benim söylediğim kocaya hemen varacak... Hazır olsun!

TOINETTE - Ben de öyle bir şey yapmasını kesin olarak yasaklıyorum.

ARGAN - Biz neredeyiz, kuzum? Bu ne cesaret böyle? Bir hizmetçi parçası efendisine neler söylüyor?

TOINETTE - Efendi yaptığını bilmezse, ona doğru yolu göstermek akli başında bir hizmetçinin hakkıdır.

ARGAN - (Toinette'in peşinden koşarak.) Vay edepsiz! Şimdi beynini patlatırım.

TOINETTE - (Argan'dan kaçarak.) Sizin onuruza dokunacak şeylere karşı çıkmak benim görevimdir.

ARGAN - (Sopasını alıp iskemlesinin çevresinde onu öfkeyle kovalayarak.) Gel buraya, gel buraya da ben sana çene çalmasını öğreteyim.

TOINETTE - (İskemlenin çevresinde Argan'ın tersi yönde koşup kaçarak.) Çılgınca şeyler yapmanıza engel olmaya çalışıyorum.

ARGAN - Rezil!

TOINETTE - Hayır, ben öyle bir evlenmeye kesinlikle razı olamam.

ARGAN - Kaltak!

TOINETTE - Sizin o Thomas Diafoirusnüze varmayacak: Ben istemiyorum.

ARGAN - Pis karı!

TOINETTE - O sizi dinlemeyecek, beni dinleyecek.

ARGAN - Angélique, sen bana şu kahpeyi tutmayacak mısın?

ANGÉLIQUE - Aman babacığım! Hastalanacaksın.

ARGAN. - Tutmazsan, sana ilenirim.

TOINETTE - Tutarsa, ben de onu mirasımdan çıkarırım!

ARGAN - (Kovalamaktan yorularak iskemlesine yığılır.) Of! Of! Öldüm... bittim... Bunlar beni öldürecekler.

SAHNE VI

BÉLINE, ANGÉLIQUE, TOINETTE, ARGAN.

ARGAN - Aman, gel karıcığım, gel.

BÉLINE - Ne oldun, kocacığım?

ARGAN - Aman gel, yanıma, bana yardıma koş!

BÉLINE - Ne var, ne oluyor, ah benim mini mini yavrucuğum?

ARGAN - Cicim!

BÉLINE - Şekerim!

ARGAN - Beni öfkeliendirdiler.

BÉLINE - Vah benim minimini kocacığım! Ne yaptılar sana, canımın içi?

ARGAN - İşte şu Toinette aşiftesi yok mu, öyle gemi azıya aldı, öyle edepsizlendi ki!..

BÉLINE - Öfkelenme canım.

ARGAN - Beni kudurttu o, ciğerimin köşesi!

BÉLINE - Öfkelenme, yavrucuğum.

ARGAN - Benim yapmak istediğim şeylere tam bir saat karşı geldi.

BÉLINE - Vah vah, üzülme, canım!

ARGAN - Edepsizliği öyle ileri götürdü ki, bana sen hasta falan değilsin dedi

BÉLINE - Vay terbiyesiz, vay!

ARGAN - Ama sen işin doğrusunu bilirsin, değil mi canımın canı?

BÉLINE - Tabii şekerim, o halt etmiş.

ARGAN - Canımın içi, bu şıfırtı beni öldürecek.

BÉLINE - Tanrı korusun, ciğerim, Tanrı korusun!

ARGAN - Saframı kabartan hep o.

BÉLINE - O kadar canını sıkma şekerim.

ARGAN - Ne zamandır sana hep kov şunu diye söyleyip duruyorum.

BÉLINE - Vallahi yavrucuğum, dünyada kusursuz hizmetçi, uşak olmaz. İnsan kimi zaman iyi yanlarına bakıp kötü yanlarına göz yummaktan başka çare bulamıyor. Bu kadın işgüzar, dikkatli, çalışkan; özellikle doğruluğu da var; sen de bilirsin, bu zamanda insan olur olmaz adamı evine alamıyor. Hu! Bana bak, Toinette!

TOINETTE - Efendim?

BÉLINE - Sen benim kocacığımı niçin öfkeliendiriyorsun?

TOINETTE - (Alttan alarak.) Ben mi, madam? Üstüme iyilik sağlık! Ne demek istediğinizi anlamıyorum; ben elimden geldiği kadar mösyöyü hoşnut etmeye çalışıyorum.

ARGAN - Vay hain, vay!

TOINETTE - Kendisi kızını Mösyö Diafoirus'ün oğluna vereceğini söyledi; ben de matmazel için çok

hayırlı bulduğumu, ama bir manastıra kapatacak olursa daha iyi edeceğini söyledim.

BÉLINE - Bu kadarsa, bence de bir sakıncası yok; kızın hakkı var.

ARGAN - Aman canımın içi, inanıyor musun? Bilmezsin, bu uğursuz bana neler yumurtladı!

BÉLINE - Hiç ben senin sözüne inanmaz mıyım, şekerim? Haydi senin dediğin gibi olsun, üzme kendini. Bana bak, Toinette; bundan sonra kocacığımı kızdıracak olursan, hemen seni kapı dışarı ederim. Şimdi gel kürkünü ver, yastıklarını getir de canımın içini iskemlesinde rahat ettireyim. Bak ne durumlara gelmişsin! Takkeni kulaklarına çek bakayım; kulaktan giren soğuşun nezlesi pek kötüdür.

ARGAN - Ah, benim canımın içi, bana öyle iyi bakıyorsun ki, ömrüm oldukça senin bu haklarını ödeyemem!

BÉLINE - (Argan'ın çevresine yastıklar dizerek.) Biraz yerinden oyna da şunu altına sokayım. Şuna dayanırsın, şu da öte yanında durur. Bunu arkana koyalım, şuna da başını dayarsın.

TOINETTE - (Argan'ın tepesine hızla bir yastık koyup kaçarak.) Bu da sizi ayazdan korusun!

ARGAN - (Öfkeyle kalkıp bütün yastıkları Toinette'in başına atarak.) Vay kaltak! Demek sen beni boğacaksın!

BÉLINE - Ne o? Ne o? Yine ne oluyor?

ARGAN - (Soluk soluğa iskemlesine atılarak.) Of! Of! Of! Öldüm, bittim.

BÉLINE - Niçin öfkene kapılıyorsun, şekerim? İyi bir şey yapıyorum sanmıştı.

ARGAN - Sen o kahpenin ne kötü yürekli olduğunu bilmezsin, elmasım. Aman Tanrım, aklım başımdan gidiyordu; şimdi artık kendime gelebilmek için en aşağı sekiz ilaçla on iki tenkiye gerek.

BÉLINE - Vah meleğim, vah güzelim, vah; kendine gel biraz.

ARGAN - Ah benim biricik karıcığım! Sen benim tek avuntumsun!

BÉLINE - Ah benim minimini yavrucuğum.

ARGAN - Senin bana gösterdiğin bu sevginin, bu sevdanın altında kalmamak için, geçende de söylediğim gibi, artık vasiyetimi yapmak istiyorum meleğim.

BÉLINE - Aman canımın içi, Tanrı aşkına öyle şeyden söz etmeyelim; dayanamıyorum, zorla değil ya; "vasiyet" in daha adını işitir işitmez tepeden tırnağa zangır zangır titriyorum.

ARGAN - Ben sana bu konu için noterinle görüş demiştim.

BÉLINE - İçerde bekliyor, onu da yanımda getirdim.

ARGAN - Öyleyse buraya al, canımın içi.

BÉLINE - Ah şekerim. İnsan kocasını böyle candan, gönülden sevince öyle şeyleri aklına getiremiyor ki!...

SAHNE VII

NOTER, BÉLINE, ARGAN.

ARGAN. - Yaklaşın şöyle, Mösyö dö Bonnefoi, yaklaşın! Lütfen bir iskemle alın. Karım bana sizin pek kibar bir kimse olduğunuzu, özellikle kendisine karşı gerçek bir dostluk gösterdiğinizizi söyledi... Onun için ben de kendisine bir vasiyetname yapmak istediğimden söz etmesini söyledim.

BÉLINE. - Ah başıma gelenler! Ben öyle şeylerden nasıl söz edebilirim?

NOTER - Efendim, madam bana zât-ı âlinizin bu düşüncenizi ve özellikle kendisi hakkındaki tasarılarınızı olduğu gibi anlattı; ama izninizle şunu arz edeyim ki, siz karınıza vasiyetnameyle hiçbir şey veremezsiniz.

ARGAN - Nasıl olur, niçin veremem?

NOTER - Ülkenin görenek hukukuna aykırı olduğu için. Gelenek ve görenekler yerine yazılı yasalarla yönetilen bir ülkede olsaydınız, o zaman verebilirdiniz; (14) ama Paris kentiyle göreneğe uyması gereken öteki kentlerin hemen hepsinde, böyle vasiyetlerin hiçbir geçerliliği yoktur, burada öyle şey olmaz. Karı koca arasında yapılabilecek tek mal edinme yolu, her iki taraf da sağken karşılıklı bağışlama biçimidir. Ama o da iki taraftan birinin ölümünde, her iki tarafın da birbirinden ya da başka birinden çocukları olmama koşuluna bağlıdır.

ARGAN - Doğrusu pek saçma bir görenek! Kocasını candan, gönülden seven, canı gibi bakan bir kadıncağıza, kocacığın hiçbir şeycik bırakmasın... olur şey değil! Bari avukatıma danışayım da bir kulpunu, kolayını bulmaya çalışayım.

NOTER - Bunun için avukata gitmek doğru olmaz; çünkü böyle şeylerde avukatlar genellikle çok ciddi davranır, işi kitaba uydurmayı büyük bir cinayet sayarlar. Onlar güçlükler uzmanıdır; vicdanın girintileriyle çıkıntılarını bilmezler. Asıl danışılacak bir takım adamlar vardır ki onlar hem daha uysal olur, hem yasanın

üstünden ustalikle aşip geçerek yasal olmayanı yasal yapmanın yolunu yordamını bilirler, hem de bir işin bütün pürüzlerini ayıklayıp, dolayısıyla çıkarları karşılığında geleneği, göreneği saf dışı etmenin yolunu kolayca bulabilirler. Böyle olmasa, bizim halimiz neye varır? İş dediniz mi, bir kolayına bakmalı; yoksa dünyada bize iş kalmaz; öyle uğraşa da ben metelik vermem.

ARGAN - Karım bana sizin çok becerikli ve pek namuslu bir kimse olduğunuzu daha önce söylemişti efendim. Şimdi siz bana lütfen bir akıl öğretin; ben bütün malımı karıma verip çocuklarımı mirasımdan yoksun bırakmak için ne yapabilirim?

NOTER - Ne mi yapabilirsiniz? Karınızın yakın dostlarından uygun birini bulup malınızın uygun miktarını yasal koşullara uygun bir vasiyetnameyle ona bağışlarsınız; sonra da o güvenilir kişi o malı olduğu gibi eşinize verir, kısacası. Bir de yasa kuralları çerçevesinde bir takım borçlulara karşı bir sürü borç senedi imzalarsınız; ama bunlar aslında karınızın adına davranıp kendisine bir bildirgeyle, hatır için böyle yaptıklarını bildirirler. Bir başka yol da, daha kendiniz yaşarken karınızın eline nakit para ya da hamiline yazılmış senet vermenizdir.

BÉLINE - Aman Tanrı aşkına, sen böyle şeyler için kendini üzme. Sen benden önce ölürsen...

ARGAN - Ah, canım!

BÉLINE - ...artık yaşamın bence hiçbir değeri kalmaz.

ARGAN - Ah benim canım karıcığım!

BÉLINE - Sana karşı olan aşkımin derinliğini göstermek için, ben de senin peşinden gelirim.

ARGAN - Aman elmasım, yüreğimi parçalıyorsun. Biraz kendini avut, Tanrı aşkına!

NOTER - Şimdilik bu göz yaşları pek mevsimsiz, daha ağlayacak sıra gelmedi.

BÉLINE - Ah efendim, siz insanın candan, gönülden sevdiği bir kocanın ne demek olduğunu bilmezsiniz.

ARGAN - Senden bir çocuğum olmadan ölürsem, gözüm arkamda kalır şekerim. Ama Mösyö Purgon bana bir çocuk da yaptıracağına söz verdi.

NOTER - Elbette, daha zamanınız var.

ARGAN - Vasiyetnamemi mösyönün dediği gibi yapmalı, elmasım; ama ben karyolamın kaplama tahtasının altına sakladığım yirmi bin altın frankla, birini Mösyö Damon'dan, birini de Mösyö Geronte'dan alacağıma karşılık aldığım hamiline yazılı iki senedi güvence olarak şimdiden senin eline teslim edeceğim.

BÉLINE - Hayır, hayır, ben öyle şeyler istemem. Ah, başıma gelenler! Karyolanın kaplamasında kaç para var diyordun?

ARGAN - Yirmi bin frank, iki gözüm.

BÉLINE - Tanrı aşkına, bana paradan söz etme. Ah başıma gelenler! O iki senet kaç franklık?

ARGAN - Biri dört bin, biri de altı bin franklık şekerim!..

BÉLINE - Benim gözümde sana oranla dünyanı bütün serveti hiç kalır, canımın canı!

NOTER - Dilerseniz vasiyetnameyi hazırlamaya başlayalım.

ARGAN - Evet efendim, ama yazı odama geçerseniz daha rahat ederiz. Haydi canımın içi, ne olur beni götürüver.

BÉLINE - Gel gidelim, bebeciğim, gel!

SAHNE VIII

ANGÉLIQUE, TOINETTE.

TOINETTE. - İşte, sonunda noteri de getirdiler, benim kulağıma da bir "vasiyetname" sözü çalındı. Sanırım üvey anneniz uyumuyor, babanıza size karşı birtakım dolaplar çevirteceğinden artık hiç kuşku kalmadı.

ANGÉLIQUE - Tek benim yüreğime buyurmaya kalkışmasın da, servetini ne yaparsa yapsın, razıyım. Görüyorsun ya, Toinette, yüreğimi nasıl baskı altında tutuyorlar. Sana yalvarırım, Tanrı rızası için beni bu korkunç durumda yalnız bırakma.

TOINETTE - Ben mi sizi yalnız bırakacağım? Ölürüm de bırakmam. Üvey anneniz istediği kadar beni kendisine sırdaş yapıp kendi yanına çekmek istesin, ben bugüne dek yüreğimde ona karşı en küçük bir sevgi duymadım, onun için hep sizi tuttum. Siz bu işi bana bırakın, ben sizi mutlu etmek için her yola başvuracağım; ama kestirmeden gitmiş olmak için şimdilik yolumu değiştireceğim; size olan sevgimi hiç belli etmeyerek babanızla üvey annenizin suyuna gider gibi görüneceğim.

ANGÉLIQUE - Aman Tanrı aşkına, babamın verdiği kararı Cléantes'a hemen bildir.

TOINETTE - Benim Polichinelle adında, tefecilik yapan, yaşlı bir âşığı var. Bu işte kullanacak ondan başka kimsem yok; onu harekete getirmek için biraz güler yüzle tatlı sözü de esirgemem. Ama bugün artık

geç oldu; yarın sabah erkenden onu çağırıyorum, sevine sevine gelip...

BÉLINE - Toinette!

TOINETTE - Bakın beni çağırıyorlar. Şimdilik hoşçakalın. Siz işi bana bırakın, hiç merak etmeyin.

İKİNCİ PERDE

I. SAHNE

TOINETTE, CLÉANTE.

TOINETTE - Ne istiyorsunuz efendim?

CLÉANTE - Ne istiyorsunuz mu?

TOINETTE - Vay! Vay! Siz misiniz? Birdenbire nereden çıktınız? Sizin burada ne işiniz var, ne diye geldiniz?

CLÉANTE - Alnımın yazısını anlamaya, sevgilimle biraz konuşmaya, duygularını yoklamaya, özellikle bugün haber verilen nikah belasına karşı neye karar verdiğini öğrenmeye geldim.

TOINETTE - İyi ama, Angélique'le öyle damdan düşer gibi görüşülür mü? İlk önce bir yolunu bulmalı; nasıl sıkı bir gözaltında olduğunu, ne sokağa çıkabildiğini, ne de kimseyle görüştüğünü; dahası, sizin yüreğinizde bu aşkın doğmasına yol açan tiyatroya bile yaşlı bir teyzesinin hatırı için izin verildiğini sanırım bilirsiniz; aslında, biz bu serüvenden hiç kimseye söz etmedik.

CLÉANTE - İşte onun için ben de buraya Cléante adıyla ve Angélique'in âşığı olarak değil, müzik öğretmenin dostu olarak geliyorum; adamdan izin aldığımı, kendisinin yerine beni gönderdiğini söyleyeceğim.

TOINETTE - İşte babası. Siz biraz şöyle çekilin de burada olduğunuzu kendisine ben söyleyim.

SAHNE II

ARGAN, TOINETTE, CLÉANTE.

ARGAN - Mösyö Purgon bana her sabah odamda on iki kez yukarı, on iki kez aşağı gidip gelmemi söyledi; söyledi ama, enine mi, yoksa boyuna mı gidip geleceğim, işte onu sormasını unuttum.

TOINETTE - Efendim, şey geldi...

ARGAN - Yavaş söyle, kaltak! Beynimi yerinden oynattın; hastalara öyle bağırarak bir şey söylenmeyeceğini hiç düşünmüyorsun.

TOINETTE - Yani efendim, demek istiyordum ki...

ARGAN - Yavaş söyle diyorum.

TOINETTE - Efendim... (Bir şey söyler gibi yapar.)

ARGAN - Ne diyorsun?

TOINETTE - Diyorum ki... (Gene bir şeyler söyler gibi yapar.)

ARGAN - Kız, ne diyorsun?

TOINETTE - (Yüksek sesle.) Biri geldi, sizi görmek istiyor, diyorum.

ARGAN - Gelsin.

(Toinette, Cléant'a ilerlemesini işaret eder.)

CLÉANTE - Efendim...

TOINETTE - (Alay ederek.) Öyle yüksek sesle konuşmayın, efendimin beynini sarsarsınız.

CLÉANTE - Efendim, zât-ı âlilerini ayakta ve sağlıklı gördüğüm için cidden mutluyum.

TOINETTE - (Öfkelenmiş gibi yaparak.) Ne demek, sağlıklı mı gördünüz? Yalan söylüyorsunuz. Benim efendim hep hastadır.

CLÉANTE - Ben kendilerinin iyileştiklerini işitmiştim, yüzlerinden de öyle anlıyorum.

TOINETTE - Yüz müz diye ne demek istiyorsunuz? Bakın yüz, surat birbirine karışmış; size iyileşmiş diye kim söylediye halt etmiş. Eskisinden bin beter hasta.

ARGAN - Evet, hakkı var.

TOINETTE - Herkes gibi yürüyor, uyuyor, yiyor, içiyor; ama, yine son derece hasta.

ARGAN - Doğru, çok doğru.

CLÉANTE - Vah vah efendim, çok üzüldüm. Bendeniz, matmazelin müzik öğretmeni tarafından geliyorum. Kendisi birkaç gün için köye gitti; kulunuz kendisinin pek yakın bir dostu olduğum için,

matmazel şimdiye dek öğrendiklerini bu sırada belki unuttur diye, dersleri sürdürmek üzere kendi yerine bendenizi gönderdi.

ARGAN - Pek iyi, Angélique'i çağırın.

TOINETTE - Bana kalırsa, mösyöyü matmazelin odasına götürsek daha iyi olur efendim.

ARGAN - Hayır, olmaz, onu buraya çağır.

TOINETTE - Ama efendim, kendi başlarına olmazlarsa, mösyö iyi ders veremez.

ARGAN - Verir, verir.

TOINETTE - Verir ama, sizin de başınız şişer efendim; bu hasta durumunuzda sizi herhangi bir şeyle heyecanlandırmak, kesinlikle doğru olmaz; sonra beyniniz sarsılır.

ARGAN - Yok, yok, ben çalgıyı severim; belki neşem yerine gelir de... Hah, işte kızım geldi. Haydi, sen git bak, karım üstünü giymiş mi?

SAHNE III

ARGAN, ANGÉLIQUE, CLÉANTE.

ARGAN - Gel kızım; müzik öğretmenin köye gitmiş; sana ders göstermek için kendi yerine işte şu beyi göndermiş.

ANGÉLIQUE - Aman Tanrım!

ARGAN - Ne o? Niye birdenbire şaşaladın?

ANGÉLIQUE - Şeey...

ARGAN - Ne? Niçin böyle heyecanlandın?

ANGÉLIQUE - Eee, babacığım, doğrusu bu raslantı şaşılacak şey, babacığım!

ARGAN - Nasıl?

ANGÉLIQUE - Bu gece düşümde kendimi büyük bir sıkıntı içinde gördüm; tıpkı bu mösyöye benzeyen bir adam karşıma çıktı; ben kendisinden yardım istedim; o da geldi, beni o sıkıntidan kurtardı; şimdi buraya gelip bütün gece uğraştığım düşümdeki adamı birdenbire karşımda görünce, doğal olarak şaşkına döndüm.

CLÉANTE - Sanırım, ister uyurken, ister uyanırken, sizin zihninizde yer tutmak talihsizlik sayılmaz; bir sıkıntıda bulunuyor da sizi o durumdan kurtarmak onuruna beni uygun görüyorsanız, kendimi dünyanın en mutlu insanı sayarım; bu uğurda göze alamayacağım hiçbir şey...

SAHNE IV

TOINETTE, CLÉANTE, ANGÉLIQUE, ARGAN.

TOINETTE - (Alay ederek.) Vallahi efendim, ben artık sizden yana döndüm, dün söylediğim bütün sözleri geri alıyorum. Şimdi Mösyö Diafoirus'le oğlu sizi ziyarete geldiler. Aman ne iyi bir damadınız olacak! Göreceksiniz bakın, karşınıza dünyanın en yakışıklı, en nükteli genci çıkacak. Ağzından yalnızca iki söz çıktı, ama doğrusu ona bayıldım; belki de kızınızın akli başından gidecek.

ARGAN - (Gitmek ister gibi yapan Cléante'a.) Gitmeyin efendim. Ben kızımı evlendiriyorum da; şimdi kocası olacak kimseyi getirmişler; kızım onu daha hiç görmedi.

CLÉANTE - Bana böyle uğurlu bir karşılaşmaya tanık olma onurunu bağışladığınız için, özellikle teşekkür ederim efendim.

ARGAN - Çok yetenekli bir doktorun oğlu; düğün de dört güne kadar olacak.

CLÉANTE - Ne güzel!

ARGAN - Sizin de onur vermenizi rica ederim.

CLÉANTE - Bendenize onur veriyorsunuz efendim.

TOINETTE - Haydi, şöyle bir yana çekilin; işte geliyorlar.

SAHNE V

MÖSYÖ DIAFOIRUS, THOMAS DIAFOIRUS,
ARGAN, ANGÉLIQUE, CLÉANTE, TOINETTE.

ARGAN - (Elini takkesine götürürse de başından çıkarmaksızın.) Mösyö Purgon başımı açmamı yasakladı efendim. Siz de aynı meslekten olduğunuz için, doğallıkla durumumu anlarsınız.

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Bizim bütün ziyaretlerimiz hastalara şifa götürmek içindir, rahatsız etmek için değildir efendim.

ARGAN - Efendim bu güzel davranışınızla...

(İkisi birden söyleyip birbirlerinin sözlerini keserler, sözleri birbirine karışır.)

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... efendim, zât-ı âlilerini...

ARGAN - ... beni minnettar ediyorsunuz...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... oğlum Thomas'la birlikte...

ARGAN - ... çok isterim ki...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... böyle buyurduğunuzdan dolayı...

ARGAN - ... zât-ı âlinizi evinizde rahatsız ederek...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... duyduğumuz büyük mutluluğu...

ARGAN - ... şükranlarımı sunabileyim...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... belirtmek için...

ARGAN - ... fakat efendim...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... rahatsız etmeye...

ARGAN - ... zavallı bir hastanın ne demek olduğunu bildiğiniz için...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... cesaret ediyoruz...

ARGAN - ... o hususta bendenizi başışlayacağınızdan emin olarak...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... bu vesileyle...

ARGAN - ... yüce iznimize sığınarak...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... gerek kendi mesleğimiz alanında...

ARGAN - ...her zaman buyruklarınıza hazır bir kulunuz olduğumu...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... ve gerekse başka konularda elimizden gelen...

ARGAN - ... kanıtlamak için hiç bir fırsatı kaçırmamaya çaba göstereceğimi...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... hiçbir hizmette kusur etmemeye...

ARGAN - ... burada arz edeyim...

MÖSYÖ DIAFOIRUS - ... çalışacağımızdan emin olmanızı da özellikle rica ederiz. (Oğluna dönüp ona söyleyerek) Haydi, Thomas, şöyle gel de saygılarını sun bakayım.

THOMAS DIAFOIRUS - (Okuldan yeni çıkmış, sırık gibi bir kakavandır; ne yapsa acemice, münasebetsizce yapar.) Önce babasından başlamalı, değil mi?

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Öyle ya.

THOMAS DIAFOIRUS - Efendim, zât-ı âlilerini ikinci bir baba ve özellikle birincisinden daha fazla minnet duyduğumu belirtmeye cesaret edebileceğim ikinci bir baba olarak selamlayıp saygı göstermeye geldim. İlk babam yalnızca dünyaya gelmemin nedeni olmuştu. Oysa siz, beni oğulluğa kabul ettiniz. Ona beni Tanrı verdi, fakat siz kendiniz lütfen alıp kabul ettiniz. Ben onun yalnızca vücudunun ürünüyüm, oysa siz beni kendiniz seçiyorsunuz; insanın maneviyatı maddiyatından ne kadar üstünse, ben de size işte o kadar borçluyum ve işte o sıfatımla zât-ı alilerine saygılarımı şimdiden sunmaya geldim. (15)

TOINETTE - Bu kadar yetenekli insanlar yetiştiren okullar var olsun, yaşasın okullar!

THOMAS DIAFOIRUS - Nasıl, iyi oldu mu baba?

MÖSYÖ DIAFORUS - Ne demezsin!

ARGAN - (Angélique'e.) Haydi kızım, mösyöyü selamla bakayım.

THOMAS DIAFOIRUS - Elini öpecek miyim?

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Öyle ya, öyle ya.

THOMAS DIAFOIRUS - (Angélique'e.) Madam, yüce Tanrı'nın zât-ı âlilerine kaynanalık sanını layık görmüş olması pek isabetlidir, çünkü...

ARGAN - O sözleri söylediğiniz benim karım değil, kızım!

THOMAS DIAFOIRUS - Öyleyse kaynanam nerede?

ARGAN - Şimdi gelir.

THOMAS DIAFOIRUS - Gelmesini bekleyeyim mi baba?

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Sen durma, şimdilik matmazele saygılarını sun.

THOMAS DIAFOIRUS - Matmazel, Mısır-ı kadimin Memnon nâm heykeli, şuâat-ı şems ile tenevvür ettikçe nasıl ahenkli sesler çıkarırsa, işbu âşık-ı şûrîde-dilleri de tıpkı onun gibi âfitâb-ı hüsnünüzün tulûu karşısında tatlı bir heyecanla coşup vecde geldiğimi hissediyorum. Ulum-u tabiiye mütehasşislerinin kayd-i veçhile "ayçiçeği" denen nebat-ı lâtif güzel yüzünü nasıl o memba-ı nurdan bir lâhza ayırmazsa, kalb-i âcizânem de firmabâid suret-i dâimede çeşmân-ı lâtifinizin nücûm-u zâhiresine teveccühle kevâkib-i mezkûreyi kutup ittihaz eyleyecektir. Binaen alâ-zalik matmazel, bugün mihrab-ı letâfetiniz çengeline işbu kalb-i kemterânemin talîki husûsuna müsâade buyurmalarını ve kalb-i mezkûr için ömrü oldukça bir bende-i sadık ve bir zevc-i lâıyk olmaktan başka bir gaye-i âmâl olamayacağına itimad-ı zerâfetpenâhîleri şâyan buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men-leh-ül-emrinizdir. (16)

TOINETTE - (Alay ederek.) Öğrenim işte böyledir, ne güzel şeyler öğretir.

ARGAN - Eeee, buna ne dersiniz bakalım?

CLÉANTE - Ne denir efendim, doğrusu Mösyö ayet gibi sözler söylüyor! Hekimlikteki yeteneği de söylevcilikteki gibiyse, sanırım hastaları arasında olmak büyük bir zevk olur!

TOINETTE - Elbette. Sağaltımları da söylevleri gibi güzelse, artık hastalığa doyum olmaz!

ARGAN - Haydi, çabuk, benim koltuğumu verin, herkese de iskemle getirin. Sen şöyle otur, kızım. Görüyorsunuz ya efendim, mahdum-u âlinize (17) herkes hayran oldu; böyle bir oğlunuz olduğundan dolayı, gerçekten mutlu olmalısınız.

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Babası olduğum için söylemiyorum efendim; belki de oğlumdan ne kadar hoşnut olsam, yine de azdır diyebilirim; kim gördüyse iyi çocuk olduğuna tanıklık ediyor. Doğrusu şimdiye kadar öyle parlak bir yetenek ya da kimileri gibi ateşli bir zekâ belirtisi göstermiş değildir; değildir ama, ben de bizim meslekte gerekli olan sağduyusunu işte bu durumundan çıkardım. Çocukluğunda da hiçbir zaman açık göz, uyanık bir şey değildi. Hep uslu akıllı, halim selim, sessiz görünür, ağzından tek söz çıkmaz; öyle her çocuğun oynadığı oyunları ömründe oynamazdı. Okuma öğretilinceye kadar akla kararı seçtik; dokuz yaşına girdiği zaman hâlâ elifi direk sanırdı. Ama ben kendi kendime, "Zararı yok," derdim, "Geç yetişen ağaçlar, en iyi yemiş verenlerdir. Mermere kazmak, kuma yazmaktan daha güçtür, ama mermerdeki yazı daha çok dayanır; sanırım bu çocuğun kavrayışındaki yavaşlıkla zihnindeki ağırlık, ilerde düşünce gücünün büyük olacağına kanıttır..." der dururdum. Okula verdiğim zaman, epey sıkıntı çekti; ama güçlüğü gördükçe göğüs gerdi; hocaları onun direnişini, çalışmasını bana över dururlardı. Kısacası, demir döver gibi çalışa çalışa sonunda öğrenimini onuruyla bitirip diplomasını aldı; övünmek için söylemiyorum, ama son iki yıldır süren staj yaşamında, öyle gürültüye yol açmıştır ki okulumuz tartışma tarihinde bir benzeri görülmemiştir diyebilirim. Bu çocuk herkesin gözünü yıldırıştır: Hangi konu tartışılrsa, kesinlikle taban tabana tersini kanıtlamaya kalkışır. Tartışmada çok yeteneklidir. İlkelerini savunmada Türk gibi güçlüdür; dünyada düşüncesinden dönmez; bakış açısını aklın mantığının son sınırına kadar savunur. Ama benim en çok hoşuma giden yönü, özellikle beni örnek alarak eski düşüncelere körü körüne bağlı kalması ve işte bundan dolayı yüzyılımızın "kan dolaşımı" ve benzeri gibi saçma sapan buluşlarıyla ilgili kanıtlarla deneyleri hiç bir zaman anlamak, dinlemek istememiş olmasıdır. (18)

THOMAS DIAFOIRUS - (Cebinden tomar halinde büyük bir tez çıkarıp Angélique'e uzatarak.) Dolaşımçılara karşı yazdığım bir tezi yüce babamın izniyle düşüncelerimin en yeni ürünü olarak kızınız saygıdeğer hanımefendiye sunmaya cesaret ediyorum, efendim.

ANGÉLIQUE - Efendim, bu benim için kilitli kasa, açılmaz kese demektir; ben böyle şeylerden anlamam.

TOINETTE - Verin, verin, süslemesi, resimleri işe yarar; hiç olmazsa bizim odanın duvarlarına yapıştırırız.

THOMAS DIAFOIRUS - Ayrıca yüce babamın izinleriyle, hoşça bir vakit geçirip eğlenmek üzere sizi bir kadın otopsi seyretmeye davet ederim; Kadavra üzerinde bendeniz açıklama yapacağım.

TOINETTE - Aman ne hoş eğlence! Kimileri nişanlılarına güldürü seyrettirirler. Ama otopsi ameliyatı seyrettirmek doğrusu daha âşıkânedir.

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Şurası da var ki, evlenme ve çocuk sahibi olma bakımından gereken nitelikler dolayısıyla da, emin olunuz ki şu acizin oğlu yüce tıp biliminin tespit ettiği ilkelere göre, istenene tümüyle uygun bir durumdadır. Çocuk sahibi olmanın erdemlerine tümüyle sahip olduğu gibi sağlam çocuk yetiştirmek için gereken özel nitelikleri de, hakkıyla vardır. (19)

ARGAN - Saygıdeğer oğlunuzu saraya sokup orada kendilerine bir tıp görevi sağlamak düşünülüyor mu efendim?

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Doğrusunu isterseniz saraylılar için hekimlik yapma isteği, ben acizlerince hiçbir zaman duyulmamıştır. Bendeniz, kendimi halka adamayı, her zaman tercih etmişimdir. Halkı tedavi etmek, daha rahat bir iştir. Yaptıklarınızdan kimseye hesap vermek zorunda kalmazsınız. Bilimin ilkelerine uymak koşuluyla, her ne olursa olsun, insanın umurunda bile olmaz. Ama büyük adam doktorluğunun sakıncalı

bir yanı vardır; büyük adamlar hasta olunca doktordan kendilerini kesinlikle iyi etmesini isterler.

TOINETTE - Olur şey değil! Onların sizlerden böyle uluorta sağaltım beklmeleri doğrusu pek küstahlık, efendim! Siz onları iyi etmek için yanlarında bulunmuyorsunuz ya! Sizin asıl göreviniz maaşlarınızı alıp reçeteciklerinizi yazmak... Ellerinden gelirse iyi olmak kendilerine düşer. Hem, onlar öyle babayığitseler, kendi kendilerini iyi etsinler.

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Doğru, çok doğru. Bizim görevimiz hastaya tıp kuralları içinde bakmaktan ibaret.

ARGAN - (Cléante'a.) Mösyö, lütfen burda bulunan saygıdeğer insanların önünde kızıma bir şarkı söyletir misiniz?

CLÉANTE - Bendeniz de buyruğunuzu bekliyordum efendim; izninizle efendilerimi eğlendirmiş olmak için matmazelle birlikte yeni bir operanın bir sahnesini okumayı düşünüyorum. (Angélique'e bir kâğıt vererek.) Buyurun efendim, işte sizin okuyacağınız parça.

ANGÉLIQUE - Benim mi?

CLÉANTE - (Yavaş sesle Angélique'e.) Tanrı aşkına karşı çıkmayın; söyleyeceğimiz bölümün ne olduğunu ben size anlatırım. Siz merak etmeyin. (Yüksek sesle.) Sesim iyi değil ama işittirecek kadar çıkarsa bana yeter; matmazeli söyletmek zorunda olduğum için, artık lütfen kusuruma bakmazsınız.

ARGAN - Güftesi güzel mi?

CLÉANTE - Okuyacağımız şey doğaçlama bir operacık... Bir tür serbest şiir ya da şiirsel nesir biçiminde bir şey... Aşkın ve gereksinmenin iki gönülden birdenbire koparıp söyleteceği doğal sözler gibi bir şey.

ARGAN - Pek iyi. Dinleyelim.

CLÉANTE - (Sevgilisine bir çobanın ağzından kendi aşkını başından sonuna dek anlatır; ondan sonra da, ikisi karşılıklı şarkılarla birbirlerine duygularını söylerler.) Okuyacağımız bölümün konusu şu: Çobanın biri henüz belirmeye başlayan bir görünümün güzelliğine daldığı sırada, birdenbire yanibaşında bir gürültü işitip kendine gelir. Başını çevirip hayvan gibi bir herifin bir çoban kızına kötü sözler söylediğini görür. Her şeyden önce bir kez bütün erkeklerin saygı göstermekle yükümlü oldukları "latif cins" in savunmasını üstlenir; o hödük herife terbiyesizliğinin cezasını verdikten sonra da çoban kızının yanına gidip dünyanın en güzel gözlerinden en güzel yaşlar akıtan bir genç kız görür. İçinden kendi kendine, "Aman Tanrım! Böylesine güzel bir kıza, nasıl öyle çirkin davranılır? Dünyada şu göz yaşlarından etkilenmeyecek bir insan, dahası, bir yabanıl var mıdır?" der. Kızın o elmas gibi yaşlarını dindirmeye çalışır. O güzel çoban kıza da, yaptığı küçük hizmetten dolayı o çobana teşekkür eder; ama öyle sevimli, öyle tatlı, öyle candan teşekkür eder ki, çoban artık dayanamaz; kızın her sözü, her bakışı alevden bir ok gibi yüreğine işler. Çoban şöyle söylenir: "Dünyada böyle sevimli bir teşekkür sözüne degecek bir şey olabilir mi? Böyle içten bir yüreğin şu etkileyici sıcaklığına bir an bile kavuşabilmek için insan neler yapmaz, ne hizmetleri göze almaz, ne tehlikelere seve seve atılmaz?" der. Biraz önceki güzel görünüm geçip bittiği halde çoban bunun ayrımında bile olmaz; ama çok az sürdüğünden de yakını; çünkü o görünümün bitmesi kendisini o güzel çoban kızından ayırır; işte bu ilk raslantıdan, bu ilk andan sonra, genç çoban evine, yüreğinde yıllarca sürmüş bir aşkın en yeğin ateşleriyle döner. O andan sonra, artık ayrılığın bütün acılarını çekmeye, görmeye doymadığı sevgilisini bir daha göremediği için yanmaya başlar. Sevgilisinin düşlemi, gece gündüz gözlerinden gitmez; o dilberi bir daha görmek için elinden ne gelirse yapar; ama çoban kızının sıkı bir çember içinde geçen yaşamından dolayı hiçbir çıkar yol bulamaz. Aşkının yeğinliği karşısında, sonunda onsuz yaşayamayacağını anlayıp ayın on dördüne benzeyen o güzel kıza ailesinden istemeye karar verir; bir kolayını bulup kıza da bir not göndererek onun da iznini alır. Ne var ki, aynı zamanda, babasının güzel kıza bir başkasıyla söz kestiğini, düğün hazırlıklarına bile başladığını öğrenir. Artık o zavallı çobanın yüreğinde ne derin yaralar açıldığını, elbette anlarsınız! Zavallı, artık derdinden ölecek duruma gelir. Sevgilisini başkasının kollarında görmeye düşleminde bile dayanamadığından, aşkın verdiği üzüntüyle, sonunda çoban kızının evine girip ondan duygularını öğrenmeye, alınının yazısı neyse anlamaya bir yol bulur. Kızın evinde o korktuğu hazırlıkların hepsini görür; kendi tatlı aşkına karşı baba keyfinin ortaya çıkardığı yakışsız rakibi de orada görür. Rakibinin, o gülünç rakibinin, o gönül çekici çobanla yan yana, zafer kazanmış bir edayla dikilip avını artık eline geçirmiş gibi durduğuna tanık olur; gördükleri onu öyle kızdırır ki sonunda öfkesini güç tutacak duruma gelir. Tapar gibi sevdiği güzele acı acı bakıp durur; ne var ki, ona olan saygısı ve babasının orada olması, onu duygularını yalnızca gözleriyle anlatmak zorunda bırakır. Ama sonunda, bütün bu baskıları zorlayıp aşkının taşkınlığına kapılarak sevgilisine şöyle söyler: (Şarkı gibi söyleyerek.)

Güzel Filis, yetişir çektiğim üzüntü böyle;

Bırak susmayı da, düşüncen nedir, açık söyle!

Bir yargıya var: Ya kurtarıp da yaşat.

Ya öldür de, bastığın yere at!

ANGÉLIQUE - (Ezgiyle yanıt vererek.)

Görmüyor musun Tirsis ne üzüldüğümü benim?
Düşün hazırlığı sürdükçe titriyor yüreğim!
Söylemiyor mu bakışlarım dileğim nedir?
Gönüldeki duygular bu kadar söylenebilir.

ARGAN - Vay canına! Ben bizim kızın notayı eline alıp böyle kitap okur gibi çatır çatır şarkı söyleyebildiğini bilmiyordum!

CLÉANTE -

Olur mu öyle Filis?
Senin aşkınla çıldıran Tirsis
Yalnızca yüreğinde bir yer almakla
Nasıl yetinir hapsolup da kalmakla?

ANGÉLIQUE -

Yeter bunca duraksama şu umarsız işte.
Seni çılgınca seviyorum işte!

CLÉANTE -

Nasıl da tatlı şey bu söylediğin!
Bana düş mü gösterdin yoksa?
Güzel Filis ne diyordun, ne söyledindi demin?

ANGÉLIQUE -

Seni çılgınca seviyorum, Tirsis!

CLÉANTE -

Yine iyi yürekli ol, bırakma, söyle Filis!

ANGÉLIQUE -

Seviyorum Tirsis.

CLÉANTE -

Durma, hiç durma, söyle, söyle Filis.

ANGÉLIQUE -

Seviyorum, seviyorum çoban seni ben,
Seni Tirsis nasıl seviyorum bilsen!

CLÉANTE -

Kırallar, imparatorlar, büyük komutanlar;
Benim mutluluğumun eşi benzeri yok sizde.
Ama sıkıntı da hiç eksik olmuyor bizde:

Duyduğum neşe, sevinç, coşkunluk
Şu rakibin yüzünden silindi gitti.

ANGÉLIQUE -

Yere batsın o sümsük adam dilerim;
Ona baktıkça ben de diş bilerim.
Çekilir şey mi böyle işkence.

CLÉANTE -

Ama, baban seni zorla verirse; düşüncen ne?

ANGÉLIQUE -

Beni öldürse bile istemem onu;
Ölürüm, istemem, inan bana sen;
Ölürüm kesinlikle, hemen ölürüm.

ARGAN - Peki ama kızın babası bu işe ne demiş?

CLÉANTE - Hiçbir şey dememiş.

ARGAN - Amma ahmak babaymış o baba da ha! Bunca rezillik oluyor da herif hiç ses çıkarmıyor!

CLÉANTE - (Şarkıyı sürdürerek.)

Aman, güzel meleğim...

ARGAN - Yok, yok, artık yeter. Doğrusu bu oyun kötü örnek olacak bir oyun. Bundaki çoban Tirsis edepsizin biri; babasının yüzüne karşı öyle şeyler söyleyen çoban kızı Filis de utanç perdesini kaldırmış! Şu kâğıdı bana verin bakayım. Vay vaay! Hani sizin söylediğiniz sözler bunun neresinde? Bunda notalardan başka bir şey yok!

CLÉANTE - Aman efendim, bilmiyor musunuz? Son zamanlarda şarkı sözlerini de beste gibi nota işaretleriyle yazma yöntemini buldular!

ARGAN - Pek iyi, artık zât-ı âlîlerine uğurlar olsun, güle güle efendim, güle güle. Yine görüşürüz dilerim. Belki de, şu operanızı hiç okumasaydınız daha iyi ederdiniz!

CLÉANTE - Efendimizi eğlendiririm düşüncesiyle okudum.

ARGAN - Saçmalamanın eğlencelisini de işitmemiştim. Hah! İşte karım.

SAHNE VI

BÉLINE, ARGAN, TOINETTE, ANGÉLIQUE,
MÖSYÖ DIAFOIRUS, THOMAS DIAFOIRUS.

ARGAN - Canımın içi... İşte Mösyö Diafoirus'ün oğlu.

THOMAS DIAFOIRUS - (Yine ezberden bir saygı sunma paragrafı okumaya kalkışırsa da, alt tarafını unuttuğundan yarı yolda kalır.) Hanımefendi, Yüce Tanrı'nın zat-ı âlîlerine kaynanalık sanı tevcih buyurmuş olması ayn-i isabettir; çünkü sima-yı âlîlerinde beliren...

BÉLINE - Tam zamanında buraya gelip zât-ı âlînizle tanışabildiğim için cidden mutluyum efendim.

THOMAS DIAFOIRUS - Çünkü sima-yı âlîlerinde beliren... Çünkü sima-yı âlîlerinde beliren... Madam, söylevimin tam ortasında sözümü kestiniz, belleğim altüstü oldu.

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Başka bir sefer söylersin, Thomas.

ARGAN - Ah, biraz önce burada olsaydın ne iyi olurdu, canımın içi!

TOINETTE - Aman madam, ikinci baba konusuyla Memnon yontusunun, bir de ayçiçeği adında bir bitkinin sözü geçerken bulunamadığınıza ne denli yansanız haklısınız doğrusu!

ARGAN - Haydi kızım, mösyönün elini tut da kocan olarak kendisine ölünceye dek bağlılık gösterip onun sözünü dinleyeceğine söz ver bakayım.

ANGÉLIQUE - Aman, babacığım!

ARGAN - Ne o? "Aman, babacığım!" da ne demek oluyor?

ANGÉLIQUE - Tanrı aşkına böyle acele etmeyin. Biraz zaman bırakın da hiç olmazsa tanışıp anlaşalım; mutlu bir aile kurabilmek için her şeyden önce birbirimize ısınmaya çalışalım.

THOMAS DIAFORIUS - Bendeniz kendi adıma zât-ı âlfinize pek ısındım matmazel, bence artık beklemeye gerek yok.

ANGÉLIQUE - Belki sizin huyunuz suyunuz öyledir de, böyle birdenbire parlayıverirsiniz efendim, ben öyle değilim; izin verin de açıklayayım ki o yüksek artamlarınız henüz yüreğime işlemiş değildir efendim.

ARGAN - Yaaa! Pek iyi, pek iyi! Öyleyse evlendiğinizde birbirinizle tanışıp sevişmek için istediğiniz kadar zaman bulursunuz.

ANGÉLIQUE - Aman rica ederim, bana bir süre verin babacığım! Evlilik öyle bir zincirdir ki, ona hiçbir zaman bir yüreği zorla bağlamamalıdır; aslında, mösyö kendini bilen bir adamsa, kendisine zorla varmış bir kızı kesinlikle kabul etmemesi gerekir.

THOMAS DIAFORIUS - Fehâşâ sümme hâşâ sümme kellâ, matmazel! Ben kendimi bilmekle birlikte, sizi pederinizden yedbeyed tesellüm edebilirim, efendim. (20)

ANGÉLIQUE - Zorla güzellik olmaz, efendim.

THOMAS DIAFORIUS - Eslâf-ı izâmın muteber eserlerinde gördüğümüze göre, evvel zaman içinde benât-ı Havvanın baba evinden cebren kaçırılmak suretiyle tezevvüc edilmesi ve böylece kızların kendi rızaları hilâfına âğuş-u ağıyâra atılmış gibi gösterilmemeleri âdâb-ı müstahsene-i kudemâdan imiş, matmazel. (21)

ANGÉLIQUE - Eskiler eski zaman adamlarıymış efendim, biz yeniler de yeni zaman adamlarıyız. Bizim zamanımızda yapmacığa gerek yoktur; biz bir kimseyi kendimize uygun bulursak, zorla sürüklenmeden de gitmesini biliriz. Siz biraz sabrediniz, beni seviyorsanız, benim her istediğimi siz de istemelisiniz.

THOMAS DIAFORIUS - Şu şartla ki işbu âlî arzuları kalbi haklarımla teâruz teşkil edecek mahiyette olmaya. (22)

ANGÉLIQUE - Ama efendim, sevginin en büyük kanıtı, sevilenin her isteğine boyun eğmektir.

THOMAS DIAFORIUS - İnne mela'mâl ü binniyat, matmazel: hatun kişinin mutâ'ına taallük etmemek şartıyla "âmennâ"; aksi takdirde "ve illâ felâ." (23)

TOINETTE - Ne denli kafa yorsanız boşuna. Görmüyor musunuz, mösyö daha sıcağı sıcağına okuldan çıkmış, ne söyleseniz hemen yanıtınıza yanıt dayıyor. Hem böylesine direnip de tıp fakültesiyle onurlu bir akrabalık kurmayı geri çevirmenin anlamı var mı ya?

BÉLINE - Belki de gönlünde bir aslan yatıyor, kim bilir?

ANGÉLIQUE - Öyle bir şey varsa, sanırım akıl ve namus çerçevesinde bir şey olması gerekir, madam.

ARGAN - Artık bu kadarı yetti doğrusu! Beni burada bostan korkuluğu yaptınız!

BÉLINE - Ben sizin yerinizde olsaydım, yavrucuğum ile evlen diye üstelemezdim, ama ondan sonra da ne yapacağımı bilirdim!

ANGÉLIQUE - Ne demek istediğinizi anlıyorum, madam; aslında bana karşı nasıl da iyicil olduğunuzu bilmez değilim; verdiğiniz öğüt ne derece uygulanabilir, işte onu bilmem!

BÉLINE - Elbette bilmezsiniz; sizin gibi pek uslu, son derece namuslu kızlar, ancak babalarının sözlerini kulak arkasına atıvermesini bilirler. Öyle söz dinleme, saygı gibi şeylerin artık modası geçti!

ANGÉLIQUE - Bir kızın babasının sözünü dinlemesinin de bir sınırı vardır madam; akıl da, yasa da her sözü dinlemeyi gerektirmez.

BÉLINE - Sanırım bu, siz evlenmeyi aslında hoş görüyorsunuz, ama kendi keyfinize göre bir koca seçmek istiyorsunuz demek oluyor.

ANGÉLIQUE - Babam beni istediğim gibi bir adama vermeyecekse, bari sevemeyeceğim bir adama da vermesin, işte kendisinden yalnızca bunu dilerim.

ARGAN - Efendim, bu durumdan pek utandım, beni bağışlamanızı dilerim.

ANGÉLIQUE - Evlenmekte herkesin bir hesabı vardır. Ben kendi hesabıma gerçek bir sevgiyle sevebileceğim bir kocadan başka bir şey istemem; öyle bir kocaya ömrüm oldukça bağlanıp kalmak isterim; onun için çok sakınmalı davranmak zorundayım. Kimi kızlar vardır ki, sırf analarıyla babalarının baskısından kurtulup her istediklerini yapabilmek için kocaya varırlar. Kimileri de evlenmeyi salt bir çıkar ve ticaret işlemi biçimine sokarlar, madam! Bu gibileri, sırf miras almak, kocaları ölünce zengin olmak sevdayıyla böyle davranırlar ve mirastan mirasa konmak için kocadan kocaya koşmakta duraksamazlar bile. Doğallıkla, böyle yapanlar, öyle ince eleyip sık dokumaz, kocalarının nasıl şey olduğuna pek önem vermezler.

BÉLINE - Bugün sizin kafanızı pek işlek görüyorum; acaba ne demek istediğinizi anlayabilir miyim?

ANGÉLIQUE - Ben diyeceğimi dedim; başka ne diyeyim, madam?

BÉLINE - Siz öyle ne dediğini bilmez olmuşsunuz ki, artık bundan sonra bir dakika bile çekilmezsiniz.

ANGÉLIQUE - Siz bana zorla bir terbiyesizlik ettirmek istiyorsunuz ama bu isteğinize eremeyeceksiniz, madam; hiç üzülmeyin.

BÉLINE - Edepsizlik olursa böyle olur doğrusu!

ANGÉLIQUE - Ne deseniz boşuna, madam.

BÉLINE - Öyle gülünç bir kurumunuz, öyle terbiyesizce bir kendinizi beğenmişliğiniz var ki artık herkes yaka silkiliyor.

ANGÉLIQUE - İsteddiğiniz gibi söylenin; yararlı yok madam; siz ne denli uğraşsanız da ben gene terbiyemi bozmayacağım; isteğime ulaşırım diye boş yere umuda kapılmamanız için, işte gözünüzün önünde gidiyorum.

ARGAN - Bana bak, sen şimdi iki şıkkın birini seçeceksin, bu işin ortası yok: Ya dört güne dek mösyöyle evlenecek ya da bir manastıra kapanacaksın. (Béline'e.) Sen kendini üzme, ben onu yola getiririm.

BÉLINE - Kusuruma bakma, seni biraz yalnız bırakacağım, yavrum; kantte çok acele bir işim var. Biraz sonra gelirim.

ARGAN - Git şekerim, git; hem notere uğra da, söyle o işi bitiriversin.

BÉLINE - Şimdilik hoşçakalın minimini kocacığım.

ARGAN - Güle güle canımın canı. Bu kadıncağz beni nasıl seviyor, bilemezsiniz... Ölüyor, bayılıyor bana!

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Biz de artık izninizi rica edelim efendim.

ARGAN - Aman efendim, Tanrı aşkına, beni nasıl buluyorsunuz, doğrusunu söyler misiniz?

MÖSYÖ DIAFOURUS - (Nabzına bakarak.) Haydi Thomas, sen mösyönün öteki elini al, bakalım nabzından durumunu doğru anlayabilecek misin? İşbu nabız yirmi yedi kısım tabâ-yi nabzin kangısındandır? (24)

THOMAS DIAFOIRUS - Kavlimce nabız, marîz envâından olup hayra alâmet olmasa gerektir. (25)

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Âlâ.

THOMAS DIAFOIRUS - Sulb olmasa dahi şibh-sulbdür. (26)

MÖSYÖ DIAFOIRUS. - Aliyyülâlâ! (27)

THOMAS DIAFOIRUS - Hareket-i dâfîdir. (28)

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Mükemmel.

THOMAS DIAFOIRUS - Bir nebze mütekattı ve gayr-i muntazamdır. (28)

MÖSYÖ DIAFOIRUS. - Ne âlâ!

THOMAS DIAFOIRUS. - Bu ise parankima-yı tahalide, yani dalakta bir fesada delalet etse (29) gerektir.

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Çok mükemmel!

ARGAN - Hayır; Mösyö Purgon, tersine, karaciğerimin rahatsız olduğunu söylüyor.

MÖSYÖ DIAFOIRUS - İyi ya! Doğru işte, zaten parankima demek hem karaciğer, hem dalak demektir; çünkü bunlar "via-i kasir", "bevvâb-ı mide" ve alekser "kanatı safra" vasıtasıyla çok sıkı bir münasebette bulunurlar. Her halde Mösyö Purgon size bol bol külbastı tavsiye etmiştir.

ARGAN - Hayır, haşlamadan başka bir şey yemeyeceksin dedi.

MÖSYÖ DIAFOIRUS. - İyi ya. Doğru işte; haşlama olmuş, külbastı olmuş, hepsi aynı şey, ondan daha iyi bir hekim bulamazsınız.

ARGAN - Mösyö, bir yumurtaya kaç tuz tanesi koymalı?

MÖSYÖ DIAFOIRUS - Ya altı, ya sekiz, ya on; kesinlikle çift adet olacak; ama ilaçlarda hep tek adet olmalı! (30)

ARGAN - Güle güle... Devletle efendim.

SAHNE VII

BÉLINE, ARGAN

BÉLINE - Bir şeye dikkat etmen için, sokağa çıkmadan sana bir kez daha uğrayayım dedim, yavrucuğum. Şimdi Angélique'in odasının önünden geçiyordum, içerde genç bir erkek gördüm; adam beni görür görmez kaçtı.

ARGAN - Kızımın yanında genç bir erkek ha!

BÉLINE - Evet. Küçük kızın Louison da yanlarındaydı; haberin en iyisini ondan alırsın.

ARGAN - Çabuk Louison'u bana gönder, şekerim, çabuk gönder. Vay, ahlaksız vay! Tevekkeli değil,

doktorun oğlunu istemem de istemem diye tutturdu!

SAHNE VIII

LOUISON, ARGAN

LOUISON - Ne istiyorsunuz babacığım. Annem beni çağırđınızı söyledi.

ARGAN - Evet, çağırđım. Şöyle gel bakayım. Daha yaklaş, beri gel. Yüzünü bana dön. Gözlerini kaldır, bakayım. Yüzüme bak. Eee?

LOUISON - Ne var, babacığım?

ARGAN - Eeee?

LOUISON - Ne var?

ARGAN - Senin bana hiçbir diyeceğin yok mu?

LOUISON - Eğer canınız sıkılıyorsa size yeni öğrendiğim "Eşek Derisi" ya da "Karga ile Tilki" masallarından birini söyleyeyim.

ARGAN - Ben senden masal istemiyorum.

LOUISON - Ya ne istiyorsunuz?

ARGAN - Seni kurnaz seni! Sen benim ne demek istediğimi bilmiyor musun sanki?

LOUISON - Vallahi bilmiyorum, babacığım.

ARGAN - Sen benim sözümü bu kadar mı tutuyorsun?

LOUISON - Ben ne yaptım ki?

ARGAN - Ben sana, her ne görürsen hemen gel bana haber ver dememiş miydim?

LOUISON - Evet, demiştiniz, babacığım.

ARGAN - Peki, sözünü tuttun mu?

LOUISON - Evet, babacığım. Her ne gördüysem geldim, haber verdim.

ARGAN - Öyle ama, bugün hiçbir şey görmedin mi?

LOUISON - Hayır, babacığım.

ARGAN - Hiç mi?

LOUISON - Hiç, babacığım.

ARGAN - Emin misin?

LOUISON - Eminim.

ARGAN - Ya! Ablanın odasında bir erkek gördüğünü bana niçin söylemiyorsun, utanmaz yalancı.

LOUISON - Babacığım!

ARGAN - Ya! Dur, öyleyse ben sana bir şey göstereyim! (Gidip bir tutam çubuk alır.)

LOUISON - Aman! Babacığım!

ARGAN - Seni oyuncu yumurcak seni! Ablanın odasında bir erkek görürsün de söylemezsin, ha?

LOUISON - Aman babacığım!

ARGAN - Ben sana yalan söylemesini öğreteyim de, sen de gör!

LOUISON - (Dizlerine kapanarak.) Aman, babacığım! Tövbeler tövbesi, bir dahaki sefere söylerim. Ablam bana söyleme dedi de, onun için söylemedim; ama şimdi hepsini söyleyeyim.

ARGAN - Yalan söylediğin için sopayı yiyeceksin. Artık ötesini ondan sonra düşünürüz.

LOUISON - Bağışlayın babacığım, bir daha yapmam!

ARGAN - Olmaz, olmaz!

LOUISON - Aman canım babacığım, dövmeyin beni babacığım!

ARGAN - Dövmeyeceğim!

LOUISON - Tanrı rızası için kıymayın bana babacığım!

ARGAN - (Yakalayıp pataklayarak.) Al sana, al sana!

LOUISON - Aman babacığım! Beni yaraladınız. Durun, işte öldüm. (Ölmüş gibi yapar.)

ARGAN - Ayol. Ne var, ne oldun? Louison, Louison! Aman Tanrım! Louison! Vah kızım, vah! Vay başıma gelenler; kızcağızım öldü! Ah, ben ne yaptım! Elim kırılıyordu da yapamaz olsaydım! Tanrı kahretsin o çubukları! Vah kızım, vah yavrum, vah Louisoncuğum, vah!

LOUISON - Yok yok babacığım, öyle ağlamayın; büsbütün de ölmedim.

ARGAN - Vay düzenbaz piç kurusu vay! Haydi, neyse, gene bu seferlik bağışlıyorum, ama ne biliyorsan hepsini söyleyeceksin.

LOUISON - Aman, peki babacığım.

ARGAN - Ama dikkat et ha! Gene yalan söyleyecek olursan, bak işte şu küçük parmağım yok mu, o

hepsini biliyor, yalan söylersen bana haber verir.

LOUISON - Ama babacığım, sakın size benim söylediğimi ablama söylemeyin ha!

ARGAN - Yok, yok, söylemem.

LOUISON - Öyleyse... Şey, babacığım, ben ablamın odasındaiken oraya bir adam geldi babacığım.

ARGAN - Peki, sonra?

LOUISON - Ben o adama dedim ki, sen burada ne arıyorsun, dedim; o da ben senin ablanın çalgı hocasıyım, dedi.

ARGAN - Ay, ay, ay! İş anlaşıldı. E, sonra?

LOUISON - Sonra da ablam geldi.

ARGAN - Ondan sonra?

LOUISON - Ondan sonracağıma babacığım, ablam ona dedi ki: Çıkın, ama çıkın, çıkın! Tanrı aşkına çıkın! Siz beni mahvedeceksiniz! dedi.

ARGAN - E, sonra?

LOUISON - Sonra o adam da çıkmak istemedi.

ARGAN - Peki, o adam ablana ne diyordu?

LOUISON - Birçok şey diyordu.

ARGAN - Daha ne diyordu?

LOUISON - Neler diyordu, neler! Ben seni seviyorum diyordu, sen dünyanın en güzel kızısın diyordu.

ARGAN - Ondan sonra?

LOUISON - Ondan sonra ablamın önünde yere diz çöktü.

ARGAN - Peki, sonra?

LOUISON - Ondan sonra da ablamın ellerini öptü.

ARGAN - Ondan sonra?

LOUISON - Ondan sonra da üvey annem kapıya gelince adam kaçırıldı.

ARGAN - Başka bir şey olmadı mı?

LOUISON - Hayır, babacığım.

ARGAN - Ama bak küçük parmağım bir şeycikler fıslıyor. (Parmağını kulağına tutar.) Dur bakayım. Ya! Vay, vay! Öyle miii? Ooo! Ooo! Bak küçük parmağım bana senin bir şey daha gördüğünü ama benden sakladığını söylüyor.

LOUISON - Öyleyse babacığım, sizin parmağınız yalancı.

ARGAN - Ama sonra sen bilirsin ha!

LOUISON - Yok babacığım, siz ona inanmayın; o size yalan söylüyor, iki gözüm kör olsun ki yalan söylüyor!

ARGAN - Eh, peki, peki; ben onu sonra anlarım. Haydi sen şimdi git, çevreye göz kulak ol; haydi bakayım. (Kendi kendine.) Aman dünyada çocuk kalmamış! Benim de başıma ne püsküllü belalar, neler geliyor! Kendi hastalığımı bile düşünmeye zaman yok. Artık dayanamıyorum, illâllah! (Iskemlesine oturur.)

SAHNE IX

BÉRALDE, ARGAN.

BÉRALDE - Eee, ne var ne yok ağabey? Nasılsın, iyisin umarım?

ARGAN - Aman kardeşim, çok kötüyüm.

BÉRALDE - Neden çok kötüsün canım? Neyin var?

ARGAN - Çok kötüyüm, çok! Öyle güçsüzüm ki söylesem kimse inanmaz.

BÉRALDE - Vah vah! Çok canım sıkıldı.

ARGAN - Konuşmaya bile zamanım yok.

BÉRALDE - Ağabey; ben de sana yeğenim Angélique hakkında hayırlı bir kismetten söz etmeye gelmişim.

ARGAN - (Birdenbire köpürüp iskemlesinden fırlayarak.) Aman kardeşim, bir daha benim yanımda o kaltağın adını anma! O düzenbaz, edepsiz, ahlaksız kızı, iki güne kalmaz, bir manastıra kapatacağım.

BÉRALDE - Oh! Ha şöyle! Biraz canlandın da içim açıldı; demek ben sana şifa getirmişim! Neyse, dünya işlerinden biraz sonra konuşuruz. Ben şimdi yolda gelirken rasladım da, sana hoş bir eğlence getirdim: Hiç olmazsa biraz derdini unutursun da için açılır, biraz sonra ciddi şeylerden konuşurken başın dinç olur. Eğlence dediğim şey, Arap kılığında Mısırlı çalgıcılarla rakkaseler; ne olursa olsun, hoşnut kalacağından eminim. Mösyö Purgon'un reçetesinden daha iyi gelmezse, o zaman söyle! Haydi kalkalım.

(Fransızca metinde, bu perdeyle üçüncü perde arasında, yapıtın konusuyla hiçbir ilgisi olmayan bir bale vardır: Moliere XIV. Louis'yi eğlendirmek için bu baleyi araya sokuşturmuş ve Argan'ın kardeşi Béralde'a yukarki sözleri, işte o nedenle söyletmiştir; yapıt Türk sahnesinde oynanırken, ikinci perde bittiği sırada bu balenin yerine orkestra uygun bir "şark havası" çalmalıdır.)

ÜÇÜNCÜ PERDE

SAHNE I

BÉRALDE, ARGAN, TOINETTE.

BÉRALDE. - E, ne dersin ağabey? Bizim çalgı senin Hinthıyarından daha şifalı değil mi?

TOINETTE. - Hiç öyle şey mi olur. Hinthıyarının iyisini kullanmak yararlıdır.

BÉRALDE - Neyse.. Artık biraz konuşalım, ne dersin?

ARGAN - Bana bir dakika izin, kardeşim, şimdi gelirim!

TOINETTE - Alın şunu, efendim, bastonsuz yürüyemeyeceğinizi bilmiyor musunuz?

ARGAN - Öyle ya, hakkın var.

SAHNE II

BÉRALDE, TOINETTE.

TOINETTE - Aman, Tanrı aşkına yeğeninizin mutluluğunu savsaklamayın, efendim.

BÉRALDE - Ben onu isteğini ulaştırmak için elimden geleni yapacağım.

TOINETTE - Sanırım, bizim mösyönün kafasına koyduğu zirva sevdadan onu vazgeçirmeye bakmalı; bunun için ben buraya işimize yarayacak bir hekim sokup Mösyö Purgon'dan soğutmaya, onun uyguladığı sağaltımı yanlış gösterip gözünden düşürmeye çalışmaktan başka yol görmüyorum. Ama, el altında o işi becerebilecek uygun bir kimse de yok. Neyse, benim aklıma bir oyun geliyor.

BÉRALDE - Ne gibi?

TOINETTE - Akla sığacak şey değil ama sonucu çok iyi olabilir. Siz işin orasını bana bırakın da kendi payınıza düşeni yapmaya bakın. İşte, bizimki de geliyor.

SAHNE III

ARGAN, BÉRALDE.

BÉRALDE - Şimdi ağabey, seninle biraz konuşacağım, ama her şeyden önce, bir kez öfkene kapılarak esip gürleneceğine kesinlikle söz vereceksin.

ARGAN - Peki, haydi öyle olsun.

BÉRALDE - Sana söyleyeceğim şeylere acı acı yanıtlar vermeyeceksin.

ARGAN - Ona da peki.

BÉRALDE - Konuşacağımız konuları el birliğiyle yoluna koymak için soğukkanlılıkla düşüneceksin.

ARGAN - Pek iyi dedik ya işte. Amma uzun giriş yapıyorsun yahu!

BÉRALDE - A benim canım kardeşim, senin bunca servetin olduktan sonra, şu dünyada biricik kızın varken, -çünkü öteki daha küçük, onu hesaba katmıyorum- nasıl olur da onu manastıra kapatmaktan söz etmeye dilin varır?

ARGAN - A benim canım kardeşim, ben kendi ailemin biricik reisi olduktan sonra, nasıl olur da, keyfimin istediğini yapamam?

BÉRALDE - Karın seni durmadan, dinlenmeden kızlarını başından atmaya kışkırtıyor; sanki pek dindar da, ikisini de bir an önce rahibe yaptırıp mutlu olmak istiyor.

ARGAN - Hah, işte başladık! Daha söze girer girmez kadıncağızı işe karıştırdın; bütün kötülüklerin başı o, dünya ona düşman.

BÉRALDE - Hayır ağabey; onu bir yana bırakalım; o özverili kadıncağızın bu aileye karşı büyük bir iyi niyet beslediği, kendi çıkarını hiç düşünmediği, seni çıldırmasıya sevdiği, çocuklarına karşı inanılmaz bir

sevecenlik ve sevgi gösterdiği kesin. Onun için biz şimdi onu bir yana bırakalım da, gene kızına gelelim. Sen, Tanrı aşkına ne amaçla o kızcağızı bir hekimin oğluna vermek istiyorsun?

ARGAN - Bana, benim işime yarayacak bir damat gerek; işte o amaçla kardeşim.

BÉRALDE - Senin işine yarayacak damat kızının işine yaramaz ağabey; hem, şimdi ona daha iyi bir kismet çıktı.

ARGAN - Öyle ama, öteki benim hakkımda daha hayırlıdır, kardeşim.

BÉRALDE - İyi de ağabey, bu kız senin için mi kocaya varacak, yoksa kendisi için mi?

ARGAN - Hem kendisi için, hem benim için varacak kardeşim; ben aile ocağıma, işime yarayacak kimseleri sokmak isterim.

BÉRALDE - O zaman, bu hesaba göre küçük kızın da evlenecek çağda olsaydı, onu da bir eczacıya verecektin demek.

ARGAN - Olabilir, niçin vermeyeyim?

BÉRALDE - Peki ama, sen sonsuza dek böyle doktorsuz, eczacısız yaşayamayacak mısın? Çevrendeki insanlarla doğanın yasalarına karşın ömrünün sonuna dek hep böyle hasta olarak mı yaşamak istiyorsun? Hiç öyle şey mi olur?

ARGAN - Ne demek istiyorsun, kardeşim?

BÉRALDE - Valla ağabey, şunu demek istiyorum ki, gördüğüm adamların içinde en az hasta olanı sensin; sendeki sağlık bende olsaydı, başka bir şey istemezdim. Sağlığının yerinde olduğuna, bedeninin demir gibi sağlamlığına kanıt istersen, onu da söyleyim: Sen şimdiye dek yaptırdığın bunca gereksiz sağaltımlara karşın hâlâ sağlığını bozmayı başaramadığın gibi, hâlâ çatlamadın. Dünyada sağlığın bundan iyi kanıtı mı olur?

ARGAN - Ama bilmem farkında mısın, ben işte o ilaçlarla yaşıyorum, kardeşim... Dahası, Mösyö Purgon, "Ben sana üç gün bakmasam, sen hemen ölürsün," diyor!

BÉRALDE - Onu bilmem, ama sen aklını başına toplamayacak olursan, o herifin bu gidişle sana öteki dünyayı boylatmakta kusur etmeyeceğini çok iyi biliyorum!

ARGAN - Bu konuyu biraz görüşelim, kardeşim. Sen fenn-i celîl-i tıbbâ (31) inanmıyor musun?

BÉRALDE - Hayır ağabey, inanmıyorum; inanmamakla da inancımın bozulacağını sanmıyorum.

ARGAN - Ne demek! Herkesin kabul edip onayladığı, yüzyıllardır insanların saygıyla karşıladığı bir fenn-i celîli sen doğru bulmuyor musun?

BÉRALDE - Söz aramızda ama, doğru bulmak şöyle dursun, tersine insanların aklını çelmiş en korkunç çılgınlıklardan biri gibi görüyorum; şöyle filozof gözüyle bakınca, bundan daha tuhaf bir maskaralık, bir insanı iyi etmeye kalkışmış bir insan kadar gülünç bir yaratık olamaz.

ARGAN - Bir insanın başka bir insanı iyi edemeyeceği yargısına nasıl varıyorsun, kardeşim?

BÉRALDE - Ben şöyle düşünüyorum ağabey: İnsan makinesini oluşturan öğelerin niteliği bugüne dek anlaşılammış, doğanın bir gizi olarak kalmıştır; insan bilgisi henüz bu makinenin nasıl işlediğini hiç mi hiç kavrayamamıştır; doğa gözlerimize öyle kalın perdeler çekmiş ki, insan denen alemin içyüzünü görme olanağı bile yok.

ARGAN - Öyleyse, sana göre hekimler hiçbir şey bilmiyorlar demek?

BÉRALDE - Bir şey bilmiyorlar diyemem, bilirler ağabey. Çoğunlukla çok iyi edebiyat bilirler, Latincenin kibarcasını konuşurlar, bütün hastalıkların Yunanca adlarını bilirler, tanımlarını, sınıflandırılmalarını bilirler; ama sağaltıma gelince, işte onu hiç bilmezler.

ARGAN - Öyle ama, sanırım sağlık konusunda, doktorların doktor olmayanlardan daha çok şey bildiklerini olsun kabul etmek zorundayız.

BÉRALDE - Onlar yalnızca, işte o söylediğim şeyleri bilirler ağabey; o kadarcık şey de, sanırım ilaç olamaz; hekimlerin bütün uzmanlıkları, tumturaklı saçmalar savurmakta, göz boyayan laf salataları yumurtlamaktadır: Bunlar da, hastalığın nedeni yerine tahmin söylemekten, sağaltım yerine söz vermekten başka bir şey değil.

ARGAN - Öyle ama, bu sendeki kadar akıl, sendeki kadar yetenek başkalarında da var, kardeşim; bir kez hasta oldu mu, herkes hekime koşuyor.

BÉRALDE - Onun nedenini hekimlerin becerisinde değil, insanların zayıflığında aramalı.

ARGAN - Ama, sanırım doktorlar kendi sanatlarına inanıyorlar ki kendilerine de onu uyguluyorlar.

BÉRALDE - Onun da nedeni, halkın saflığından yararlanan kimi hekimlerin kendi yalanlarına kendilerini de kaptırmış olmalarıdır; ama öyle şeye kapılmayanları da vardır. Örneğin sizin Mösyö Purgon, işin inceliklerini pek kavrayamamış; herif tepeden tırnağa doktor! Sanatının ilkelerine matematiksel gerçeklerden daha çok güvenen ve o ilkelerin doğru olup olmadığını incelemeyi bile büyük cinayet sayan bir adam! Tıpta hiçbir bilinmeyen nokta, hiçbir kuşkulu konu, hiçbir çetin durum kabul etmez; körü körüne

kurulmuş bir inanç tutuculuğuyla, sarsılmaz bir güvenin verdiği şiddetle, yalnızca akıl ve mantığa bel bağlayan bir katıllıkla, bütün sağaltımı kan almakla iç yumuşatıcıda görür, yararını, sakıncalarını hesap etmez. Bu durumda bulunan bir kimse, doğal olarak kötülüğü kötülük diye yapmaz; adamcağız insanı iyi niyetle öbür dünyaya gönderir; dahası, seni öldürürken yaptığı şeyi, karısıyla çocuklarına, gerekirse kendine de yapar.

ARGAN - Belki de, senin adamcağıza korkunç bir hıncın var, kardeşim. Neyse, konuya gelelim. Bu durumda, insan hasta olunca ne yapmalı?

BÉRALDE - Hiçbir şey yapmamalı, ağabey.

ARGAN - Hiçbir şey yapmamalı mı?

BÉRALDE - Hiç mi hiç. Yalnızca dinlenmeli. Vücudunu kendi haline bırakırsan, o düştüğü hastalıktan yavaş yavaş kendini kurtarır. İşi kötüye götüren, bizim kendi kaygımız, kendi telaşımızdır; hemen hiç kimse hastalıktan ölmez, birçok kimse kendi elleriyle içtikleri ilaçlara kurban gider.

ARGAN - Ama, sanırım araçlarla doğaya yardım etmek olanağını da kabul etmeli kardeşim.

BÉRALDE - Vallahi ağabey, bunlar, insanın işine geldiği için hoşuna giden bir takım boş görüşler; dünyanın her döneminde insanların hoşlarına gittiğini kabul ettikleri böyle bir takım düşümler vardır: Bunların gerçek olması, ciddi olarak istenecek bir şeydir. Örneğin, bir hekim doğaya yardımdan, hastalığa karşı savaşmayı kolaylaştırmaya çalışmak gereğinden, ona zarar veren nedenleri kaldırıp gerekli şeyleri sağlayarak görevini yapabilecek iyi bir duruma getirmek zorluğundan söz edecek, kanı temizleme gereğinden, beyinle bağırsakların dinlendirilmesinden, dalağı rahat ettirmekten, göğsün yumuşatılmasından, karaciğerin temizlenmesinden, yüreğin güçlendirilmesinden, doğal ateş derecesinin sağlanmasından ve sürdürülmesinden ve kendisinde ömür uzatacak bir takım gizler bulunduğundan dem vuracak olursa, hekimliğin masal yönünden söz ettiğinden artık hiç kuşku duymamalısın. Aslında, deneyin ve gerçeğin alanına girdiğin zaman, o safsatılardan ortada iz bile kalmadığını anlar, güzel bir düşten uyanıp birdenbire gerçekle karşılaştığında duyduğun üzüntüye benzer bir şey duyumsarsın.

ARGAN - Demek dünyanın bütün bilimi, hep senin kafanda toplanmış: Sen hekimliği, yüzyılın en büyük hekimlerinden daha iyi biliyormuşsun da bizim haberimiz yokmuş!

BÉRALDE - Senin o büyük hekim dediklerin iki kişilikli adamlardır! Sözlerine bakarsan, dünyanın en uzman adamlarıdır; ama iş başında görsen, insanların en bilgisizleri de onlardır.

ARGAN - Olur şey değil doğrusu! Meğer sen büyük bir bilginmişsin de biz bilmiyormuşuz yahu! Şimdi şurada bir tıp bilgini olmalıydı da, senin şu safsatılarını yere vurup burnunu biraz indirmeliydi!

BÉRALDE - Ben tıbbaya karşı savaşmak için ortaya atılmış değilim, ağabey; insanlar, kendilerinde kalmak koşuluyla, iyi kanıyı da kötü kanıyı da istediği gibi taşımakta özgürdür. Aslında, ben de bunları aramızda kalmak üzere söylüyorum. Amacım sizi şu yanlış yoldan çevirmek ve biraz da eğlendirmiş olmak için, Molière'in hekimlerden söz eden güldürülerinden birine götürmek.

ARGAN - O senin Molière dediğin herif, edepsizin biri; yerin dibine batsın güldürüleri! Dünyada alay edecek adam bulmamış bulmamış da, hekimler gibi kutsal insanları bulmuş... Edepsiz herif!

BÉRALDE - Ama Molière hekimlerle değil hekimliğin gülünç yönleriyle alay ediyor.

ARGAN - Fenn-i celf-i tıbbaya burnunu sokup denetime kalkışmak ona kalmıştı sanki! Amma kakavan, amma edepsiz şey... Kalkmış da muayeneye alay eder, reçeteye alay eder, heyet-i etibbaya saldırır, etibba-yi kirâm hazerâti gibi muhterem şahsiyetleri sahneye çıkarır. (32)

BÉRALDE - Sahnesinde insanlığın türlü mesleklerini göstermesin de ne gösterecek? Bütün tiyatrolarda her gün krallar, imparatorlar sergilenip duruyor, sanırım, onların da hekimler kadar önemi vardır!

ARGAN - Hay Tanrı cezasını versin o ilençli herifin! Ben hekimlerin yerinde olsaydım, Tanrı bilir ya, bu edepsizlikleri onun yanına bırakmazdım. Hasta olunca semtine bile uğramaz, kendi haline bırakır, gebertirdim! (33) Ne kadar yalvarıp yakarırsa yakarsın, kan almayı, tenkiyeyi ben ona düşünde bile göstermez, hem de karşısına geçer, "Çatla da patla, kıvrın da geber! Nasıl, bir daha tıp fakültesini tefe koyar mısın?" derdim.

BÉRALDE - Adamcağıza nasıl da öfken varmış!

ARGAN - Olmaz olur mu? Zevzek herifin biri! Hem, doktorlarda akıl varsa, ona benim dediğimi yaparlar.

BÉRALDE - Ama, belki de Molière senin doktorlardan daha akıllı çıkar; o, dünyada onlardan yardım istemez.

ARGAN - İstemezse kendi bilir, ilaçsızlıktan geberir.

BÉRALDE - Onun da kendine göre bir takım düşünceleri var da onun için ilaç istemiyor. Onun ileri sürdüğüne göre hastalıktan başka bir de ilaca dayanabilmek, ancak güçlü kuvvetli koç yiğitlerin işiymiş; olur olmaz adamın harcı değilmiş! Kendi gücü de ancak kendi hastalığına yetermiş. (34)

ARGAN - Ne aptalca nedenler bunlar! Aman kardeşim, artık şu herifin konusunu kapat. Vallahi saframı

oylatıyor; sen beni hasta edeceksin!

BÉRALDE - Peki ağabey, üzme kendini. Konuyu değiştirmiş olmak için bari şunu söyleyeyim. Kızın biraz kalbini kırdı diye zavallıyı bir manastıra kapatmak gibi aşırı kararlar vermek doğru olmaz; hem sen ona koca seçerken körü körüne öfkene de kapılmamalısın; böyle şeylerde kızların düşüncelerini de biraz hesaba katmalıdır. Bu, yaşarla ilgili bir konudur; evlilikte mutluluk da buna bağlıdır.

SAHNE IV

MÖSYÖ FLEURANT, ARGAN, BÉRALDE.

(Mösyö Fleurant'ın elinde bir şırınga vardır.)

ARGAN - Aman! Bir dakika izin ver birader.

BÉRALDE - Ne oldu? Ne yapacaksın?

ARGAN - Bir tenkıyecik yaptıracağım; şimdi biter.

BÉRALDE - Alay mı ediyorsun Tanrı aşkına? Sen tenkıyesiz, ilaçsız bir dakika duramaz mısın? Bırak şimdi, başka sefer yaparsın; biraz dinlen.

ARGAN - Öyleyse, siz ya bu akşam ya da yarın sabah gelirsiniz, Mösyö Fleurant.

MÖSYÖ FLEURANT - (Béralde'a.) Siz ne karışuyorsunuz? Niçin doktorun söylediklerine karşı gelip bana tenkıyeyi yaptırmıyorsunuz? Cesaretin bu derecesine diyecek yok doğrusu!

BÉRALDE - Haydi işinize gidin efendi, anlaşılın siz adam gibi söz söylemeye alışmamışsınız.

MÖSYÖ FLEURANT - İlaçla alay olmaz; bana da zaman yitirtiyorsunuz. Ben doktordan aldığım bir reçete üzerine buraya geliyorum; şimdi gidip Mösyö Purgon'a söylediklerini yapmamın engellendiğini, onun için görevimi yapamadığımı haber vereceğim. Siz görürsünüz... Görürsünüz siz!

ARGAN - Aman kardeşim, sen bir yıkıma yol açacaksın.

BÉRALDE - Evet, Mösyö Purgon'un salık verdiği tenkıyeyi yaptırmamak gibi büyük bir yıkıma yol açacağım! Bak, bir kez daha soruyorum ağabey, sen bu doktor alışkanlığı hastalığından artık vazgeçmeyecek misin? Ömrün oldukça böyle ilaçlar içinde gömülü mü yaşayacaksın?

ARGAN - Aman kardeşim, sen de sanki sağlam adama söz söyler gibi konuşuyorsun; sen benim yerimde olsaydın, belki de bu dilleri değiştirirdin. İnsan sapasağlam olursa, tıbbı karşı söz söylemek kolaydır.

BÉRALDE - Haydi öyle olsun, ama senin hastalığın ne?

ARGAN - Sen beni çıldırtacaksın! Ah, şu benim hastalığım senin başına gelse de bir görsen, bakalım böyle bülbül gibi öter misin! Hah, işte Mösyö Purgon da geldi.

SAHNE V

MÖSYÖ PURGON, ARGAN, BÉRALDE, TOINETTE.

MÖSYÖ PURGON - Aşağıda, kapının önünde çok parlak şeyler işittim: Burada benim reçetelerimle alay ediliyormuş, salık verdiğim ilaç alınmamış!

ARGAN - Aman efendim, ilacı almak istemeyen...

MÖSYÖ PURGON - Doğrusu bir hastanın doktoruna karşı böyle garip bir biçimde başkaldırması, bu denli büyük bir cesaret göstermesi görülmüş, işitilmiş şey değil!

TOINETTE - Müthiş şey!

MÖSYÖ PURGON - Benim kendi elceğizlerimle hazırladığım bir tenkıyeyi siz kabul etmeyesiniz ha!

ARGAN - Aman efendim, kabul etmeyen...

MÖSYÖ PURGON - Fenn-i celi-i tıbbın bilcümle kavaid ve esâsât-ı âlfyesine tevfikân keşif ve tertip olunmuş bir tenkıyeyi reddediyorsunuz, ha! (35)

TOINETTE - Ne büyük suç!

MÖSYÖ PURGON - Em'ada fevkalâde bir tesir icra edecekti. (36)

ARGAN - Aman, kardeşim...

MÖSYÖ PURGON - İstihfafla reddediyorsunuz, ha! (37)

ARGAN - O, o reddetti...

MÖSYÖ PURGON - Usûle, âdâba mugâyir bir hareket. (38)

ARGAN - Doğru, çok doğru.

MÖSYÖ PURGON - Fenn-i celif-i tıbbı karşı müthiş bir suikast.

ARGAN - Bunun nedeni...

MÖSYÖ PURGON - Fakültenin otoritesine karşı irtikap olunan (39) böyle bir cinayet cezasız kalmayacaktır.

TOINETTE - Hakınız var.

MÖSYÖ PURGON - Bu andan itibaren sizinle münasebetimi kesiyorum.

ARGAN - Vallahi suç bende değil, kardeşim bunu...

MÖSYÖ PURGON - Artık sizinle sıhriyet tesis etmek (40) istemiyorum.

TOINETTE - Çok iyi edersiniz.

MÖSYÖ PURGON - Sizinle her türlü münasebatımızın munkatı olduğuna (41) delil olmak üzere de yeğenine düğün hediyesi olarak bağışladığım paranın hüccetini (42) işte gözünüzün önünde yırtıyorum! (Mösyö Purgon belgeyi yırtıp parçalarını öfkeyle fırlatır.)

ARGAN - Ama kötülüğün başı, şu benim kardeşim!

MÖSYÖ PURGON - Siz benim tenkiyemi hor görürsünüz, ha!

ARGAN - Söyleyin getirsinler, hemen şimdi yapivereyim!

MÖSYÖ PURGON - Böyle yapmasaydınız, pek yakında sizi bu dertten kurtaracaktım.

TOINETTE - Kurtarılmayı hak etmiyor!

MÖSYÖ PURGON - Vücudunuzu temizleyecek, tekmil ahlâtı asidenizi tard ve ihraç edecektim. (43)

ARGAN - Ah kardeşim!

MÖSYÖ PURGON - Kîse-i ahlâtiyyenizi (44) on on iki ilaçta dibine kadar boşaltacaktım.

TOINETTE - O sizin bu özeninizi hak etmiyor!

MÖSYÖ PURGON - Amma... Madem ki siz benim elimde iyi olmak istemediniz...

ARGAN - Suç bende değil!

MÖSYÖ PURGON - Madem ki hastanın hekime karşı mükellef olduğu itaatten inhiraf ettiniz... (45)

TOINETTE - Öç! Öç! Öç!

MÖSYÖ PURGON - Madem ki siz benim emrettiğim ilaçlara isyan ettiniz...

ARGAN - Yooo, asla öyle değil!

MÖSYÖ PURGON - Ben de işte sizi bu mariz bünyenize, barsaklarınızdaki fesada, kanınızın tegayyürüne, safranızın meraretine ve ahlâtınızın tekâsüfüne terk ediyorum. (46)

TOINETTE - Çok iyi ettiniz.

ARGAN - Aman Tanrım!

MÖSYÖ PURGON - Görürsünüz bakın, üç dört gün geçmeden tedavi edilemez bir duruma gelmezseniz...

ARGAN - Aman! Acıyın bana!

MÖSYÖ PURGON - Batâat-i hazme uğrayasınız. (47)

ARGAN - Aman Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON - Batâat-i hazımdan su-i hazme (48) düşesiniz.

ARGAN - Aman Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON - Su-i hazımdan adem-i hazıma... (49)

ARGAN - Aman Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON - Adem-i hazımdan zelek-ul-em'aya.

ARGAN - Aman Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON - Zelekul-em'adan dizanteriye.

ARGAN - Aman Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON - Dizanteriden suilkınyeye.

ARGAN - Aman Mösyö Purgon!

MÖSYÖ PURGON - Ve nihayet cüretinizin cezasına uğramış olacaksınız; dizanteriden cüretinizin sizi götürüleceği zıya-ı hayata. (50)

SAHNE VI

ARGAN, BÉRALDE.

ARGAN - Aman Tanrım, öldüm, sen beni mahvettin, kardeşim!

BÉRALDE - Ne var, ne olmuş?

ARGAN - Aman artık dayanamıyorum! Fenn-i celif-i tıbbın öcünü şimdiden duyar gibi oluyorum.

BÉRALDE - Vallahi sen delisin ağabey! Bana dünyayı bağışlayacaklarını bilsem, seni bu durumda görmek istemezdim. Tanrı aşkına biraz toparlan; kendine gel; o kadar kuruntuya kapılma!

ARGAN - Görmedin mi, kardeşim, herif beni ne acayip hastalıklarla korkuttu.

BÉRALDE - Aman canım, sen de amma saf adamsın!

ARGAN - Ne diyorsun? Herif üç dört gün geçmeden artık sağaltılamaz bir duruma geleceğimi söylüyor.

BÉRALDE - Onun söylemesinden ne çıkar! Gaipten ses mi geldi? Hem senin şu sözlerine bakıyorum da, sanki yaşamın herifin elindeymiş de istediği gibi uzatıp kısaltabilirmiş sanacağım geliyor! Aklını başına topla; ömrün ne kadarsa o kadar yaşarsın! Mösyö Purgon'un ne ilaçları seni yaşatabilir, ne de öfkesi öldürür. Bu olaydan olsun artık ders al da şu hekimlerden yakanı sıyırmaya bak; ama, alnının yazısı öyle de ömrün oldukça bu heriflerle uğraşıp duracaksan, dünyada hekim bir tane değil ya, bir başkasını bulur, belki de yaşamını bunun elinde olduğu gibi tehlikede bırakmamış olursun.

ARGAN - Aman ne diyorsun, kardeşim? Bu herif benim huyumu suyumu, beni nasıl iyileştirmek gerektiğini biliyordu.

BÉRALDE - Vallahi senin körü körüne saplanıp kaldığın bir takım düşünceler var; sen, her şeyi bir acayip görüyorsun.

SAHNE VII

TOINETTE, ARGAN, BÉRALDE.

TOINETTE - Efendim, bir hekim geldi, sizi görmek istiyor.

ARGAN - Hangi hekim?

TOINETTE - Bir hekimlik hekimi.

ARGAN - Kim olduğunu soruyorum sana.

TOINETTE - Ben tanımıyorum, ama bir elmanın bir yarısı ben, bir yarısı o! Öyle benziyor ki, anamın namusundan emin olmasaydım, babacığım öldükten sonra Tanrı'nın verdiği bir küçük kardeş derdim!

ARGAN - Getir şunu.

BÉRALDE - Gene talihiniz varmış, tam zamanında isteğiniz oldu. Bir hekim gitti, bir hekim geldi.

ARGAN - Vallahi sen bir yıkıma yol açacaksın diye korkuyorum.

BÉRALDE - Gene mi başladın? Dönüp dolaşıp hep aynı noktaya geliyorsun.

ARGAN - Bak, demin herifin sayıp döktüğü hastalıklar hâlâ aklımdan çıkmıyor, hiç bilmediğim hastalıklar bunlar...

SAHNE VIII

TOINETTE (hekim kılığında), ARGAN, BÉRALDE.

TOINETTE - Efendim, gerekirse hacamat, tenkiye gibi konularda emr-i âlinize amade bulunduğumu arz (51) için müsaadenizle ziyaretinize geldim.

ARGAN. - Taltif buyurdunuz, minnettar ettiniz efendim. (Kendi kendine.) Olur şey değil, tıpkı bizim Toinette.

TOINETTE - Kusura bakmayın efendim, uşağıma bir şey söylemeyi unutmuşum; şimdi gelirim.

ARGAN - Aman kardeşim, ne dersin, sanki şıp demiş Toinette'in burnundan düşmüş, değil mi?

BÉRALDE - Benzeyiş olursa bu kadar olur doğrusu; böyle şeylere çok raslanıyor; tarih kitapları hep doğanın bu gariplikleriyle dolu.

ARGAN - Vallahi, ben kendi hesabıma şaştım kaldım, hem de...

SAHNE IX

TOINETTE, ARGAN, BÉRALDE.

TOINETTE - (Hekim kılığını çıkarıp kendi giysilerini öyle çabuk giyer ki, ikisi bir kişi sanılır.) Buyurun efendim.

ARGAN - Ne var?

TOINETTE - Beni çağırmadınız mı?

ARGAN - Ben mi? Yooo.

TOINETTE - Demek kulaklarım çınlamış.

ARGAN - Biraz burada dur da bak, doktor sana nasıl da benziyor!

TOINETTE - (Odadan çıkarak.) Aman canım, benim aşağıda işim var; hem ben onu göreceğim kadar gördüm.

ARGAN - İkisini de görmüş olmasam, doğrusu aynı insan sanırdım!

BÉRALDE - Ben böyle olağanüstü benzeyişler konusunda akıllara durgunluk verecek birçok şey okudum; bu zamanda bile, herkesi aldatan bazı olaylar görülüyor.

ARGAN - Belki de, ben kendi hesabıma bunları birbirine karıştırır; ikisinin aynı kişi olduğuna ant bile içerim.

SAHNE X

TOINETTE (hekim kılığında), ARGAN, BÉRALDE.

TOINETTE - Affınızı istirham ederim efendim, kusura bakmayın.

ARGAN - Şaşılacak şey doğrusu!

TOINETTE - Zât-ı âlîleri gibi ünlü bir hastayı görmek merakına düştüğüm için bendenizi her halde başışlarsınız zannederim; her tarafa yayılmış olan ününüz, cesaretimi başışlatabilir.

ARGAN - Aman efendim, hoş gelip safalar getirdiniz.

TOINETTE - Yüzüme çok dikkatli baktığınızı görüyorum efendim. Acaba kulunuzun kaç yaşında olduğunu tahmin buyurursunuz?

ARGAN - Eh, olsun olsun da, pek pek yirmi altı, yirmi yedi... daha çok değil.

TOINETTE - Hah hah haay! Tam doksan yaşımıdayım.

ARGAN - Doksan mı?

TOINETTE - Evet. Böyle taze, gürbüz kalmama gelince, o benim sanatımın bir sırrı.

ARGAN - Doksan yaşına göre güzel bir genç yaşlı bu doğrusu.

TOINETTE - Bendeniz gezgin hekimim, şehirden şehire, ilden ile, ülkeden ülkeye dolaşıp hazakatimle mütenasip (52) mühim hastalıklar, alâkama lâyük ağır hastalar arar, öylesini bulunca hemen sanatımın o parlak ve muazzam esrarını (53) tatbik ediveririm. Öyle harc-ı âlem olmuş âdî (54) hastalıklara, romatizma, nezle, sıtma, yel, başağrısı gibi çocuk oyunlarına tenezzül bile etmem. Bendeniz vahim ve mühim hastalıklar, beyne vuran nefis dâimî hummalar, mükemmel hummâ-yi fırfırîler, ala tâunlar (55), güzel vebalar, olgun ve dolgun istiskalar (56), en iyi cinsinden sâdir iltihâbı yapmış zatülcenpler (57) isterim. Öyle şeylere bayılırım; şanlı zaferlerimi hep o sahalarda kazanırım; bina-en-alazâlik (58) efendim, zât-ı âlîlerinde işte bu saydığım hastalıkların hepsi birden bulunmalı, bütün hekimler sizi yüzüstü bırakmış olmalı, son nefesiniz ağzınıza gelmeli ki ben size ilaçlarımın keskinliğini, içimdeki sizi tedavi etmek arzusunu göstereyim.

ARGAN. - İyiliğinizle bendenizi minnettar ediyorsunuz efendim.

TOINETTE - Verin bana nabzınızı. Hadi! Doğru at bakayım! Ben seni yoluna koymanın yolunu bilirim ha! Vay canına! Ne edepsiz nabızmış bu! Anlaşılan, sen daha beni tanıyorsun! Sizin hekiminiz kim?

ARGAN - Mösyö Purgon.

TOINETTE - Benim defterimdeki büyük hekimler listesinde öyle bir adı anımsamıyorum. O adamcağız sizde hangi hastalık olduğunu söyledi?

ARGAN - O karaciğer dedi, ama başkaları da dalak diyor.

TOINETTE - Onların hepsi bilgisiz. Siz akciğerinizden hastasınız.

ARGAN - Akciğerimden mi?

TOINETTE - Evet, akciğerinizden. Yakınmalarınız nedir?

ARGAN - Ara sıra başağrıları geliyor.

TOINETTE - Hah! Tam işte! Akciğer...

ARGAN - Kimi zaman da gözlerimin önüne sanki bir perde çekilir gibi oluyor.

TOINETTE - Akciğer.

ARGAN - Kimi zaman da midem bulanıyor.

TOINETTE. - Akciğer.

ARGAN - Kimi günler de karnımda kulunca benzer ağırlar olur.

TOINETTE - Akciğer. Yemeklerinizi iştahla mı yersiniz?

ARGAN - Evet efendim.

TOINETTE - Akciğer. Canınız biraz şarap ister mi?

ARGAN - Evet efendim.

TOINETTE - Akciğer. Yemeklerden sonra hafif bir uyku gelir, uyumaktan hoşlanırsınız, değil mi?

ARGAN. - Evet, efendim.

TOINETTE - Akciğer canım, akciğer diyorum size. Hekiminiz size ne gibi ilaçlar verdi?

ARGAN - Çorba verdi.

TOINETTE - Vay bilgisiz!

ARGAN - Tavuk verdi!

TOINETTE - Vay bilgisiz!

ARGAN - Dana verdi.

TOINETTE - Vay bilgisiz!

ARGAN - Et ve sebze suyu verdi.

TOINETTE - Vay bilgisiz!

ARGAN - Taze yumurta verdi.

TOINETTE - Vay bilgisiz!

ARGAN - Bir de akşamları bağırsaklarımı yumuşatmak için erik hoşafı verdi.

TOINETTE - Vay bilgisiz!

ARGAN - Özellikle şarabıma çok su katmamı söyledi.

TOINETTE - Vay bilgisiz, vay bilgisiz oğlu bilgisiz, vay bilgisizlerin en bilgisizi vay! Şarabınıza kesinlikle su katmayacaksınız; çok sulu olan kanınızı biraz güçlendirip kıvamına getirmek için çok sığır eti, çok domuz eti, çok hollanda peyniri, çok bulgur, çok pirinç, çok kestane, çok kâğıthelvası yiyeceksiniz; kanınız ancak bunlarla koyulaşır kıvamına gelebilir. Sizin doktorunuz hayvanın biriymiş. Size, ben kendim bir doktor seçip göndereceğim; Paris'e uğradıkça ara sıra ben de gelip yoklarım.

ARGAN - Minnettar edersiniz.

TOINETTE - Hem Tanrı aşkına, siz bu kolunuzu ne yapıyorsunuz?

ARGAN - Ne gibi?

TOINETTE - Ben sizin yerinizde olsaydım, böyle bir kolu hemen kestirip atardım.

ARGAN - Aman etmeyin! Niçin?

TOINETTE - A canım, görmüyor musunuz? Sizin bütün yediğinizi o çekiyor, bedeninizin başka yanlarını besinsiz bırakıyor!

ARGAN - Öyle ama, kolum bana gerekli.

TOINETTE - Sizin yerinizde olsaydım, şu sağ gözümü de çıkartırdım.

ARGAN - Gözümü mü çıkarayım?

TOINETTE - Bakın sağ gözünüz, sol gözünüzün bütün besinini aşırıp onu aç bırakıyor, görmüyor musunuz? Siz beni dinleyin de, şunu bir an önce aldırverin; ondan sonra sol gözünüzle daha iyi görürsünüz.

ARGAN - Şimdilik pek acelesi yok.

TOINETTE - Hoşçakalın. Böyle çabuk kalkmak istemezdim ama, dün ölmüş bir adama bakmak için önemli bir muayeneye gitmek zorundayım.

ARGAN - Dün ölmüş bir adama bakmak için mi?

TOINETTE - Evet, sağ olsaydı sağaltımı için ne yapmak gerekirdi, işte onu belirlemek. Şimdilik hoşçakalın.

ARGAN - Kuraldır, hastalar konuk uğurlamaz.

BÉRALDE - Bu hekim çok anlayışlıya benziyor.

ARGAN - Öyle ama, biraz kestirmeden gidiyor! Canı pek tez!

BÉRALDE - Bütün büyük hekimler öyledir.

ARGAN - Bir kolumu kesecek, bir gözümü çıkaracak, öteki kolumla öbür gözümü rahat ettirecek! Varsın öteki kolumla öbür gözüm o denli rahat olmayıversin! Herif beni tek kollu, tek gözlü bırakacak, amma da ameliyat ha!

SAHNE XI

TOINETTE, ARGAN, BÉRALDE.

TOINETTE - Haydi, haydi, eksik olmayın! Hiç gülecek halim yok doğrusu.

ARGAN - Ne var! Ne oluyor?

TOINETTE - Sizin doktor benim de nabzıma bakmak istiyor da...

ARGAN - Bakındı bir, doksan yaşında bu!

BÉRALDE - Aman ağabey, beni dinleyin; şu Mösyö Purgon'la aran açıldığına göre, yeğenime başka bir kismet var, biraz da ondan söz etsek olmaz mı?

ARGAN - Yok, kardeşim yok; o bana karşı geldi, ben onu bir manastıra kapatacağım. Hem bu işin içinde bir gönül oyunu var; benden gizli birisiyle görüşmüş; ben işi anladım ama o farkında değil.

BÉRALDE - Ne olur ağabey, birisine biraz eğilimi filan varsa cinayet değil ya bu! Sonuçta namusuyla evlendikten sonra, senin onurun mu eksilir?

ARGAN - Ne olursa olsun kardeşim... rahibe olacak, o kadar. Bu iş kararlaştı.

BÉRALDE - Sen birini sevindirmek istiyorsun.

ARGAN - Ben senin dilinin altında ne olduğunu anlamıyor değilim. Dönüp dolaşıp hep o noktaya geliyorsun; bizim karı senin içine dert oldu gitti.

BÉRALDE - Öyleyse evet ağabey; öyle istiyorsan, işte açıkça söylüyorum; ben de karından söz etmek istemiştim; senin şu hekim merakına ne kadar tutuluyorsam, ona karşı olan düşkünlüğünle onun sana kurduğu her tuzağa körükörüne kendini kaptırmana da öyle kızıyorum.

TOINETTE - Aman efendim, rica ederim, madama dil uzatmayın; bizim madamın kıl kadar kusuru yok, içi dışı bir; madam efendimi sever, efendim de onu sever... Böyle şey nasıl söylenir?

ARGAN - İşte şuna sor da bak, nasıl da nazlandırıyor beni!

TOINETTE - Doğrusu öyle.

ARGAN - Hastalığıma nasıl da üzülüyor.

TOINETTE - Elbette.

ARGAN - Nasıl da candan bakıyor; nasıl da emek veriyor.

TOINETTE - Ona kuşku yok! (Béralde'a.) Madamın mösyöyü nasıl sevdiğini şimdi size kendi gözlerinizle göstereyim, sizi de inandırırım isterseniz! (Argan'a.) Efendim, bana izin buyurun da kardeşinize nasıl yanıldığını gösterip biraz gözünü açayım.

ARGAN - Nasıl?

TOINETTE - Madam şimdi gelecek. Siz şu iskemleye upuzun yatıp ölmüş gibi yapın. Ondan sonra bakın, ben ona kocasının öldüğünü haber verince ne kadar acınacak.

ARGAN - Pek iyi, ben razıyım.

TOINETTE - Öyle ama, sakın kadıncağıza çok uzun bir yas çektirmeyin, sonra belki ölüverir.

ARGAN - Sen orasını bana bırak.

TOINETTE- (Béralde'a.) Siz de lütfen şu köşeye saklanın.

ARGAN - Ölmüş gibi yatmakta hiçbir tehlike yok ya?

TOINETTE - Hayır, hayır. Ne tehlikesi olur! Siz yalnızca boylu boyuna yatın. (Yavaş sesle.) Kardeşinizi utandırmak bakın ne alaylı bir iş olacak. İşte, madam geldi. Siz kımıldamayın.

SAHNE XII

BÉLINE, TOINETTE, ARGAN, BÉRALDE.

TOINETTE - (Bağırarak.) Aman Tanrım! Başımıza gelenler! Kimin aklıma gelirdi bu felaket!

BÉLINE - Ne var, Toinette?

TOINETTE - Ah, madam!

BÉLINE - Ne var? Ne oluyor?

TOINETTE - Ne olacak, kocacığınızı öldü.

BÉLINE - Ne, kocam mı öldü?

TOINETTE - Aah ah, öldü ya! Rahmetli, merhum oldu!

BÉLINE - Öldüğü kesin mi?

TOINETTE - Kesin. Daha kimse duymadı; ben burada yalnızdım. Kollarımın arasında can verdi. Bakın, işte iskemlesinde upuzun yatıyor.

BÉLINE - Aman Tanrım, çok şükür, bin şükür! Üstümden büyük bir yük kalktı. Sen ne ahmak şeysin Toinette, böyle ölüme de acınır mı?

TOINETTE - Ben ne bileyim madam? Belki ağlamak gerekir dedim.

BÉLINE - Hadi canım sen de... Göz yaşına yazık! Sanki öldü de bir şey eksildi! Dünyada ne işe yarıyordu ki? Herkesin başbelası, pis, iğrenç herifin biriydi! Gece gündüz karnında ya ilaç, ya tenkiye! Durmadan burnunu siler, öksürür, tükürür; akılsız, hödük, huysuz; kimseye rahat yüzü göstermez; gece

gündüz uşaklarıyla hizmetçilerini paylar!

TOINETTE - Ölüyü "iyi biliriz" demek de böyle olur işte!

BÉLINE - Şimdi ben tasarladığım şeyleri gerçekleştirirken, sen de bana yardım edeceksin, Toinette; sözünden çıkmazsan, artık senin için var var, yok yok. Öldüğünü kimse bilmediğine göre, biz seninle herifi yatağına götürelim; ben işimi becerinceye kadar öldüğünü kimseye söylemeyelim. Benim elime geçirmek istediğim bir takım senetlerle paralar var; gençliğimin en tatlı günlerini o bunak herifin yanında bedava geçirmiş olacak değilim ya! Haydi gel Toinette, ilk iş olarak bütün anahtarlarını alalım.

ARGAN - (Birdenbire kalkarak.) Acele etme, yavaş!

BÉLINE - (Şaşalayıp korkarak.) Aaay!

ARGAN - Maşallaah sevecen karıcığım, demek sen beni böyle seviyorsun, ha!

TOINETTE - Vay! Vay! Rahmetli ölmemiş!

ARGAN - (Dışarı çıkan Béline'e.) Senin bana nasıl dost olduğuna anladığıma, benim için övgünü dinlediğime çok sevindim doğrusu. Sen bana çok büyük bir ders vermiş oldun. Bundan sonra aklımı başıma toplar, ona göre davranırım.

BÉRALDE - (Saklandığı yerden çıkarak.) Nasıl ağabey, gördün ya!

TOINETTE - Vallahi, bu derecesini dünyada ummazdım. Aman, durun... Matmazelin sesi geliyor; siz yine uzanın, deminki gibi yapın. Bakalım öldüğünüzü duyunca o ne yapacak? Sanırım bir kez denemek iyi olur; bir kez başladıktan sonra bütün ailenizin duygularını öğrenmiş olursunuz.

SAHNE XIII

ANGÉLIQUE, ARGAN, TOINETTE, BÉRALDE.

TOINETTE - (Bağırarak.) Aman Tanrım! Vay başımıza gelenler! Ah, bu ne kara günmüş!

ANGÉLIQUE - Ne oluyorsun, Toinette, ne ağlıyorsun?

TOINETTE - Ağlamaz da ne yaparım! Size ne kara haber vereceğim.

ANGÉLIQUE - Ne var, ne oldu?

TOINETTE - Babanız öldü!

ANGÉLIQUE - Babam mı öldü, Toinette?

TOINETTE - Öldü işte, görmüyor musunuz? Biraz önce üstüne bir fenalık geldi, ölüp gitti.

ANGÉLIQUE - Aman Tanrım! Ne yıkım! Başıma gelenler! Eyvahlar olsun! Benim dünyada bir babacığım kalmıştı, o da gitti; üstelik kalbi bana kırgın gitti! Ben onu da yitirdikten sonra, artık dünyada ne yapacağım, nasıl avunacağım!

SAHNE XIV

CLÉANTE, ANGÉLIQUE, ARGAN,
TOINETTE, BÉRALDE.

CLÉANTE - Ne oluyorsunuz, Angélique? Bir şey mi oldu, neye ağlıyorsunuz?

ANGÉLIQUE - Ben ağlamayayım da kim ağlasın! Yaşamımın en değerli, en kutsal hazinesini yitirim de ağlamaz mıyım? Babam ölür de ağlamaz olur muyum?

CLÉANTE - Tanrım! Ne yıkım! Ne beklenmedik bir acı! Vah vah! Ben de amcanızdan, sizi benim için istemesini rica ettiğimden, şimdi elini öpüp gönlünü yaparım, yalvarır yakarır da sizi bana vermeye belki razı ederim diye gelmişim.

ANGÉLIQUE - Aman Cléante, artık öyle şeylerden söz etmeyelim. Bundan sonra evlenmeyi kim düşünür? Ben babacığımı yitirdikten sonra bir daha insanların içine çıkar mıyım, artık evlenir miyim? Ömrümden evlenmem! Ah babacığım, demin senin kararlarına karşı gelmişim ama şimdi bari son sözünü yerine getireyim de, sana karşı yaptığım kusuru biraz onarmaya çalışayım. İşte sana söz veriyorum babacığım, bugünden tezi yok, rahibe olacağım; manastırlara kapanacağım. Ne olur, artık izin ver de ellerini öpeyim, sen benim velinimetimsin babacığım.

ARGAN - (Kalkarak.) Ah kızım, yavrum!

ANGÉLIQUE - (Korku içinde.) Ay!

ARGAN - Gel. Korkma, ben ölmedim. Şimdi anladım ki sen benim canımdan kanımdan bir parçaymışsın; benim öz çocuğummuşsun! Yüreğinin iyiliğini anladığıma, bilsen ne hoşnut oldum, ne sevindim.

ANGÉLIQUE - Aman babacığım, dünyaları yitirip de yeniden bulmuş gibi oldum! Tanrı sizi yine bana

başıladığına göre, izin verin de ayaklarınıza kapanıp sizden bir şey dileyeyim. Siz benim yüreğimdeki duyguyu hoş görmüyorsanız, beni Cléante'a vermek istemiyorsanız, bari başkasına da vermeyin babacağım! İşte sizden yalnızca bu iyiliği bekliyorum.

CLÉANTE - (Dizlerine kapanarak.) Aman efendim, ne olur, ikimizin de dileklerimizi kabul buyurun, acıyın bize; böyle temiz bir duyguyla çırpınan iki gönlü birden yıkmayın!

BÉRALDE - Artık buna da bir şey diyemezsin ya, ağabey?

TOINETTE - Aman efendim, böyle bir aşka nasıl can dayanır?

ARGAN - Pek iyi, hekim olsun, evlenmelerine razı olayım. (Cléante'a.) İşte öyle, hekim olun, size kızımı vereyim.

CLÉANTE - Sevinerek efendim; size damat olmanın kolayı buysa, yalnızca hekim değil, isterseniz eczacı da olmaya hazırım. Bu, sorun değil... ben güzel Angélique'ime kavuşmak için daha neler yaparım!

BÉRALDE - Aman dur ağabey, benim aklıma bir şey geliyor. Sen kendin hekim olsana! Hekim olursan, hastayı da hekimi de kendinde birleştirmiş olursun!

TOINETTE - Valla doğru. Gördünüz mü çabuk iyi olmanın yolunu. Dünyada bir hekimin başına iş açabilecek hangi kabadayı hastalık vardır ki?

ARGAN - Sen, sanırım benimle alay ediyorsun, kardeşim! Ben bu yaştan sonra nasıl okula giderim?

BÉRALDE - Ben sana okula git dedim mi? Tanrıya şükür, oldukça bilgin var; ne hekimler var ki, senden daha bilgili değil.

ARGAN - Orası öyle, ama hekim olmak için Latinceyi iyi konuşmak, hastalıklarla ilaçları bilmek gerekli.

BÉRALDE - Sen bir kez hekim cüppesiyle takkesini geçirdin mi, onların hepsini öğrenirsin; ondan sonra istediğinden çok bilgin olursun.

ARGAN - Nasıl? İnsan o kılığa bürününce hemen hastalıklar konusunda söz söylemeyi biliyor demek?

BÉRALDE - Elbette! Kaftanın sırtında, külahın başında oldu mu, ağzından çıkacak her saçma, bilim sayılır; hikmet olur.

TOINETTE - Ne diyorsunuz, efendim? Hiçbir şeyiniz olmasa bile sakalınız var ya, o da yeter; sakal demek, en aşağı hesapla hekimliğin yarısı demektir!

CLÉANTE - Ben kendi hesabıma her şeye hazırım.

BÉRALDE - İstersen şu iş hemen oluversin?

ARGAN - Nasıl hemen?

BÉRALDE - Evet, hemen şuracıkta, kendi evinde.

ARGAN - Kendi evimde mi?

BÉRALDE - Evet. Benim tanıdığım bir fakülte var; hemen gelir salonda diploma töreni yapar. Gider filan da istemez.

ARGAN - Öyle ama, ben ne söyler, ne yanıt veririm ki?

BÉRALDE - Onlar bir iki sözcükle sana fenn-i celil-i tıbbi özetleyiverirler; senin söyleyeceğin sözleri bir kâğıda yazıp sana verirler. Haydi sen git, ağırbaşlı bir kılığa gir, ben de adam yollayıp onları çağırtayım.

ARGAN - Öyle olsun, şunu bir görelim.

CLÉANTE - İzin verin, ne demek istediğiniz anlayamadım. Tanıdığınız bir fakülte ne demek?

TOINETTE - Öyle ya, ne demek istiyorsunuz, amacınız ne?

BÉRALDE - Maksudım, bu gece biraz eğlenmek. Bazı sanatçılar danslı, çalgılı bir diploma eğlencesi düzenlemişler; şu törene biz de alayımızla katılsak da, ağabeyim baş rolü yapsa diyorum.

ANGÉLIQUE - Aman amcacığım, siz babamla biraz fazla alay ediyorsunuz gibi geliyor bana!

BÉRALDE - Babanın havasına uymak, onunla alay etmek sayılmaz kızım. Yabancı yok. Kendi aramızda eğleneceğiz. Her birimiz bir rol alıp birbirimizi seyretsek bile olur. Karnavalda böyle şeyler doğaldır. Hadi, çabuk hazırlıklarımıza bakalım.

CLÉANTE - (Angélique'e.) Nasıl, razı mısınız?

ANGÉLIQUE - Elbette, önümüze düşen amcam olduktan sonra...